قاظم قره‌بکر پاشا حضرتلری نامنه اتحاف

تعلیم و تربیه‌ده

محصله

نه اولمالیدر ، استحصالی چاره‌سی ناصیل اولابیلیر ؟

معلم وحیی

قوله‌لی عسکری اعدادیه‌سنده فلسفه مبادیسی اوقودور

برنجی قسم : ایکی تأسیسات و تشکیلاتمز ، اسکی تربیه و تعلیممزک اساسلری ، بونلرک ضیاعیله نتیجه‌لری — عمومی مکتبلریمزده‌کی اسکی تدریس طرزی ، عمومی وملی ، هله عصری وفنی تربیه و تحصیلدن محرومیتمز — آخوندجی ، مأمورجی حرفتجی ، مکتبلریمز ، آرالرنده بر مقایسه — مثبت و حیاتی مکتبلریمز ایچون اوچ خصیصه : اسلامی بر عقیده و ایمان ، ملی بر حساسیت و وجدان — فنی بر ذهنیت وایقان — ابتدائی ، تالی مکتبلریمزده بوکا کوره بعض اساسلر واعتقادلر . عمومی مکتبلریمزده چیقاجقلر نصل بر تورک اولمالی ؟

ایکنجی قسم : تالیه فلسفه پروغرامی — بزده فلسفه تدریساتنه دائر تورکجه مؤلفات — عسکری اعدادیه‌لرده فلسفه تدریساتی حقنده بر ملاحظه ایله خصوصی ، عمومی امتحانلرینک طرز وشکلی — بر معلمک عصری احتیاجاته کوره تکامل ، وظیفه‌سنده نفع اعظمی اعطا ایده‌بیله‌سی ، معلملک فیاض ، پایدار بر حالده بولندیریلماسی اسبابی ؟

استانبول — نجم استقبال مطبعه‌سی

۱۳۳۹

کاظم قارا بکر پاشا حضرتلری نامنه اتحاف

تعلیم و تربیه‌ده

محصله

نه اولمالیدر ، استحصالی چاره‌سی ناصیل اولابیلیر ؟

محرری

معلم وحی

قله‌لی عسکری اعدادیه‌سنده فلسفه مبادیسی اوقودور

استانبول — نجم استقبال مطبعه‌سی

١٣٣٩

معارف باباسی ، شفقت ، ناسی قوماندانلق اتاسی
عموم شرق جبهه‌سی قوماندانی فریق

کاظم قارابکر پاشا حضرتلری

نامنه سوکی ، صایغی آرماغانیدر

دولتلی ، يوجه بختلی پاشام ؛

شيمديكی دنيانك اك شانلیسی بويوك رئيسمز غازی پاشايی دائما غربلك ؛ بزه قارشی هپ طيشی بم بياض بر محتكر صراف ، ايچی قاپ قارا بر متعصب غدار سياست وحركتنی تعقيب وتطبيق ايدن بويارالی خورتلاغك باشی اوستنده يوكسكلردن وقارلی سوزولوب دوران باباج برقارتال كبی تاصارلارم ؛ صوكراده بومعظم عقابك يوقاريده كورونن صاغ قانادينی سز ، يرلره داها ياقين صول قانادينی ده يوكسك (عصمت) فرضيله بوتخيلی تماملارم !

شبهه يوق دركه بزيه برجيت ، روحانيتلی برعفت اورنكی مشير فوزی پاشا كبی ؛ سزك داها بر چوق ـ تا كريم اكسيلتمه‌سين ، آرتيرسين ؛ وبری بريكزدن آيرماسين ـ چليك عزملی ، پولاد پنچه‌لی يولداشلريكز وار : فقط انسان آنجاق ازبردن ده كيل ، يوزدن كوروب طانيدقلرينه ، اوقويوب آكلايابيلدكلرينه كوكول ويرييور ، بل باغلايور ؛

پاشا ، سز هر زمان هر یرده بوتون رسمی وخصوصی حیاتکزله دائما تطبیقه کلیر بر علم ومعرفت ، عقل وعدله اویغون بر اداره وسیاست ، نورلو وچوق عصبیتلی بر ناموس وعفت ، اصلا دکیشوب قارارماز بر شرف وحیثیت ، هله اصل مسلککزه عائد دائما ایمرنیلوب قیصقانیلمش بر کمال وقدرت ایچون جانلی بر آبده اولدیغکز !

سزی ، و یوجه « عصمت » ی اك کنج وخولیالی دملریکزده طبیعت کوزللکی وتورك یوکسکلکی شعر وفسونیله دولو افقلری ایچنده تمیز ، طاتلی الهاملرله یاشاتمش اولان اوچوق الیم سرکذشتلی ، فقط دائما روحه یاپیشیق درجه‌ده سه‌وکیلی ، بختیار (ادرنه) مزدن طوتوکزده ؛ بك اسکی آثاریمزك بیکلرجه سنه‌دن بری همان یاریدن یاری‌یه تورکلشدیرمش اولدقلری یتیم (بغداد) . . . بورادن ، تورکله عرب قاننك عصرلرجه بری بریله قایناشوب اك یوکسك بردین قارداشلغی میدانه کتیرتن یوتورك ایلی بوجاغندن (اردوهانه) . .. آنجاق ملیتچی تورکلکك ایلك آتش حمله‌سیله اوزیورده ، آنا وطنه قاووشان بوکنج وکوربوز قصبه‌یه قادار هپ موفقیت ؛ هپ ظفر وغالبیت ، وبوتون بونلرك فوقنده هپ نور وشفقت سبه‌ء نشری یایان بوجانلی ، آلیلی آبده‌نك کولکه‌سنده بختیارلق هیجانی ؛ تورك یوکسکلکی ایمانی حس ایتمه‌مش دوپغولو بر کنج ، بیلکیلی بر عسکر تصور ایده‌مم !..

بن آنجاق (ادرنه) ده مشروطیتك دوغوشنده ؛
تورك مسلمانلقده‌کی یوکسکلکنی ، بویوکسکلکده‌کی
اینجه‌لکنی (سلطانیه سلیم) جامعی ایله ، عادتا هر متدین
ویا متمدن اجنبی‌یه قارشی اوزنجیك یاپارجه‌سنه ، پك
اوزاقلردن کوستروب دوران بو دلبر شهرك بالقان حربی
اثناسنده‌کی مدافعه‌سنده سبق ایده‌ن او دائما پوروزسز ،
او دائما تر تمیز ، او دائما نور وامید ، اوهب علمدن وایماندن
فیض آلان ممتاز ومستثنا مجاهده‌لریکزك اسکی بر شیداسی ..
وملك وظیفه‌سنده ، دعوت ایلدیکی بر چوق قازانجلی
وکارلی دکیشیکلکره رغماً ، ثبات وجهدن ذوق آلان
یکرمی اوچ سنه‌لك بر اعدادیه معلمی حیثیتی ایله ؛ ایکی
مختلف دوره‌ده ، اك قارا وبیاض کونلرده معلملك
عرفانمدن چوق زیاده مربیلك وجدانمدن استنساخ
ایده‌بیلدیکم - مسلك وخدمتمه عائد اك صمیمی قناعت
ومدعالرمدن عبارت - ایکی ملاحظه‌می بر کتابجق حالنده
کوکاره قاریشمش بیلکی واوك اشیککزه پك دکرسز ،
فقط چوق ایچلی بر صایغی آرماغانی اولارق یوکسلتیورم ؛
چوق آنجاق سز بیلکی کونشی ایچون دائما غرب وغریب
قالمش شرق ولایتلریمزده تربیوی وعرفانی بر تشکیلات
یاپدیکنز ؛ واستانبولده او معهود متارکه‌یی متعاقب - هر تولو
اداره تبدللرنده یالکیز کندی کیسه‌ و معده‌لرینه ایندیرمه‌یی ،
یالکیز کندی سفیه وذلیل شخصیتلرینی داها کلیری چوق

مقام صاندالیالرینه بیندیرمه‌یی دوشونن - عسکرلك علیهدارلرندن ، ملی مدافعه تزییفکارلرندن، واقعاصورت ورسمیتده صلاحیتدار ، فقط سیرت وحقیقتده تمامیله مرتد وساخته‌کار بر چرچیوه‌سز آغیزه .. اوزمانکی یومی غزته‌لردن برنده « ضابطلری ، عسکرلری معلم ، مربی صورتیله قطعیاً مکتبلره یرلشدیرمکه کلمز ؛ چونکه بونلرك هپسی هم اتحادجیدر ، همده طرز تربیه‌لری صرف عندی، استبدادی‌در!» طرزنده بوتون ضابطلریمزی وجداناً وعرفاناً لکه‌له‌یه‌رك، کوله‌لکنی جانه منت بیلدیکی، اووقتکی حکومته جورنال ایده‌ن بوسرسری قلم وقافایه بو بویوك موفقیتکزله ، تپه‌دن اینمه ، اك سسلی وصوصدوریجی برشامار؛ اك کوجلو کبرتیجی بر یومروق عشق ایتمش اولدیکز ! همده بوملکتده تمامیله حسی وصمیمی ، جداً موفق وممکین اك بویوك تعلیم وتربیه عنصرینك، اوتوزقیرق سنه اولی اولدیغی کبی، ینه عسکر اولدیغی بالفعل اثبات بویوردیکز !.. ذاتاً باشقا تورلو اولمق امکانی‌ده وارد ده‌کیل؛ چونکه تربیه‌نك، هرهانکی برطرز تربیه‌نك (علم) حالنده قالدقجه ، جهت تطبیقیه‌سی دیمك اولان (صناعت) ه تحول ایتمه‌دکجه حیاتی ، منبت قیمتی نه اولا بیلیر ؟..

حالبوکه بوکونده ، طبیق دون کبی ، ملتك تعلیم وتربیه‌سی ، سوق واداره‌سی ایله اك بویوك مقیاسده اك

زیاده دیدیئوب دوران وموفق اولان آنجاق شانلی اوردودر !.. بونك ایچوندرکه مشروطیتده ، ملیتده حیاتی مرفیض کبی هپ اوردودن فیشقیرمش ؛ و آرتیق بواستخلاص واستقلال سفر وظفرینی باشاران سزلرك مریوزدن یانه بوملته تام بر رهبر، کامل بر مرشد بولوندیغکز تماميله تحقق ایلەمش در .

شیمدی کوکول ایسترکه کوکوسلرنده مسلمان بر ایمان، تورك بروجدان پرینه صرف شخصی برجوزدان؛ بونك ایچونده عسکرلکه قارشی بر کین وعدوان طاشییان دین وملیتی بلیرسز شانتاژجی وشارلاتان برطاقیم کسان بوندن‌صوکرا عرفان وحرث مؤسسه‌لریمزده، طبیقی بزلر کبی رسماً تعلیم وتربیه ایله علاقه‌دار اولارق، یاشامغه امکان بولاماسین !..

بویله‌جه سزه، وسزلره شکران بورجمی ادایه چالیشیرکن؛ معنوی شخصیتمه بر قیمت ، ویا مسلکمده‌کی طاتلی دردلرمدن بر نشان وعلامت ویرمك ایسته‌دمسه‌ده ؛ البته معذور کورولورم ؛ چونکه سز آنجق یوکسلمك ایسته‌ینلره ، وبوتون یارالی ودردلیلره ال ویرر ، ال اوزادیرسکز. باقی : اللهك الی دائما سزکله برابر اولسون مدیر ومدبر پاشام !

ـ ٢٥ نیسان ٣٣٩ ـ چنکل‌کوی، حوض باشی

معلم وهبی

مندرجات

ملتلرك اكسير تكاملى ـ ماضى ايله حال واستقبالك مناسبتى ـ بزم ايلك تأسيسات وتشكيلاتمز ـ اسكى تربيه وتعليممزك اساساتى ـ بونلرك ضياعيله نتايجى ـ مكاتب عموميه‌مزده‌كى اسكى طرز تدريس ـ عمومى وملى، بالخاصه عصرى وفنى تربيه وتحصيلدن محروميتمز ـ آخرتجى، مأمورتجى، حريتجى مكتبلريمز وبر مقايسه ـ دينى بر عقيده وايمان ـ ملى بر حساسيت ووجدان ـ فنى بر ذهنيت وايقان ـ بونلرك تعقيبنده‌كى اساسات ـ على العموم مكتبلريمزدن چيقاجق شاكرداننده بهمه‌حال بولونماسى الزم اوصاف وسجيه ـ محصله تربيه وتحصيلمز نه اولمليدر؟ ـ

معلوم ومبرهن بر حقيقت تاريخيه، بر بديهيه اجتماعيه در كه على العموم جمعيتلر، ملتلر مثبت بر تكاملى تأمين

ایچون اول باول کندیلرینك قوام حیاتنی، عضوی وروحی قدرت وقوتنی تشکیل ایدن سجایایه، بوسجایایی دوغوروب بسله‌ین معنوی ومادی مؤسساته اهمیت ویرمش؛ بو مؤسسه‌لری دائما زمان ومکانك ایجاب ایتدیردیکی اصلاحات وتجدیداته علی التدریج مظهر ومعکس اتخاذ ایتمشلردر.

یوقسه ماضیسنی قاله آلمق ایستمه‌ین، ویا ماضیسیله قطع رابطه‌یی مثبت بر تکامل ایچون یگانه برشریطه تلقی ایله‌ین ملتلر هرتوروزلو تجددات واصلاحاته دوشمان ملتلر کبی، آز بر زمان ایچنده منفی بر تکامله دوچار اولارق، همان محو ومنقرض اولمشلردر.

بناءً علیه مثبت تکاملمزی، قابلیت حیاتیه وبرکت عمریه‌مزك تزایدینی تأمین ایده‌جك اولان اسباب وعواملی، بوعواملك جرثومهٔ اساسیه‌سی اولان تربیه وتحصیل عمومیمزده‌کی مناهج واصولی، مبادی وغایاتی تدقیق وحما که ایده‌جکمز صیراده یك پارلاق، یك جانلی، فقط مع التأسف اولدقجه بعید صفحات اولین ماضیه‌مزی نظر مطالعه‌یه آلمق مجبوریتی واردر:

تاریخمز، بویوك عثمانلی تورکلری تاریخی بو نقطهٔ نظردن محاکمه وتحقیق ایدیلنجه، کوروروز که دور اعتلامزده‌کی بوتون مؤسسات، تشکیلات، تنسیقات، تنظیمات هپ روح ملتدن، اوعصر وزمانه کوره علماً وعرفاناً بحق یوکسلمش، لاکن بویوکسه‌لیشلری اثناسنده

دائماً سراً ووجداناً مسلمان، و خاصةً تورك قالمش ملی داهیلرمزك عزم واراده‌لرندن دوغمش‌در.

یکیچری، اندرون تشکیلاتی؛ مدارس وتکایا تأسیساتی محافظهٔ بکارت ومقصد ایله دیکی.. اوغوز توره‌سی، تورك یاساسی قانونامه‌لرمزده آز چوق ایزلرینی کوستردیکی.. تورکك یوکسك دین عالملری یالکیز حق وحقیقت، خیر وفضیلت، کمال ومعرفت اوکنده اکیلدیکی.. بوتون بو مؤسسات، بو ملی تشکیلات وتنظیمات زمانله، احتیاجات متحدثه‌یه کوره مظهر تجدّدات، نائل اصلاحات اولا کلدیکی ازمنه وادوارده عثمانلی دولتی جهانك اك قوی الشکیمه حکومتی اولمش؛ عثمانلی تورکلری‌ده زمانلرینك اك زنده وتوانا، اك متفکر ودانا ملتی بولونمش‌در.

هیچ شبهه یوقدرکه بوصیرالرده مکتبلریمز البته مدرسه وتکیه‌لردن، عسکری قیشلالرندن؛ تربیهٔ عمومیه‌ده بو مدرسه وقیشلالردن یتیشن قاعدین و مجاهدینك، بوچکیردکیدن یتیشمه متفکر وعسکرلرك شخصیات وسجایاسنه تماميله موازی برخط حرکتدن عبارت ایدی!

یازیق، یازیق؛ که صوڭرالری بوعلم وعرفان، بو حیات وقوت، بوتربیه وسجیه اوجاقلری، بر چوق شخصی وزمروی امانی وتحکمات تحت تأثیرنده اولارق، زماناً مظهر ایدیلمه‌سی لازم کلن تجددلردن محروم ومهجور براقیلمش؛ واوقادار بر جهل

ولاقيدی‌یه دوشولمش ، كه نهايت بوفيض ونما منبعلری
بيرر شورش واغتشاش ، بيرر فتنه وفساد ، بيرر تعصب
وارتجاع كانونی كسيلمش؛ ومع‌التأسف اصلاح واحيالری
چاره‌سی‌ده بولونامايارق ، تماميله محكوم انعدام بيراقيلما -
لرينه ، وياقسماً آتش‌وقانله‌امحا والغا ايديلمه‌لرينه مجبوريت
حاصل اولمشدر !..

ايشته بودوردن اعتبارآدر، كه بزده عمومی عنوانی
آلاجق‌قادار، كنديلكندن، ارباب‌خير وحسنات‌همماتيله
مكتبلر باش كوسترمش ؛ فقط مع‌التأسف اوزمانلرملتك
زمام ادارەسنی، قلم‌مقدراتی‌منحصراً آللرنده بولوندوران
اصحاب تاج و سلطنت ، بالخاصه علمای دين وملت زمين
وزمانلرينك ، ولاسيما بوصوك زمانلرده‌كی علوم وفنونك
صنايع وصناعاتك، تلقيات مخصوصهٔ عصريه‌نك مقتضاسی
اولان بر ذهنيت فنيه و مليه‌دن اوزاق قالمالری نتيجه‌سی
اولارق ، بو مكتبلر روح ملت و دولته افاضهٔ قدرت
ايله‌مكدن همان كلياً محروم برحالده تأسس ايله‌مشدر !.

مدرسه‌لرمز مكتبلری ، تكيه‌لرمز قلوبلری ،
قيشلالرمز فابريقالری دوغوروب يتيشديره‌بيلسه‌يدی ؛
بوملت هرحالده برايكی عصراول يكدل‌ويكمفكوره‌اولور؛
بوكون باشی يوقارده ، كوكسی ايلرده بولونوردی !..

ايلك مكتبلريمز ايچون بر صفت كاشفه آراناجق
اولورسه ، آخر تجبی مكتبلر ، دييه بيليرز ؛ چونكه

بو مكتبلرده قطعياً مثبت بر تربيه اولماديغى كبى ، تعليم وتدريس‌ده آنجاق آبدست و نماز ايچون مقتضى دعا وثنالرى ، صلات وسلاملرى ، سوره وعشر شريفلرى ازبرله‌مكدن؛ صرف ميخانيكى، تماميله غير مشعور وخيالى برطرز حركتدن عبارت بولونيوردى. قرائت، قرآن كريم، تجويد ، علم حال ، تحفه وامثالى دروس وكتابلردن باشقا اورتاده برشى بولونمايوردى . لاكن نه غريبدركه آخرتجى مكتبلر اسلامك مفكورهٔ اخرويه‌سنى تحقق ايتديرمك شويله دورسون، اونى برپارچه حس وذوق ايتديرمه‌دن‌ده چوق اوزاق ايدى ؛ چونكه بو مكتبلر ، بو مكتبلرى اداره ايدن قافالر نقولك آنجاق ذوى العقول ايچون اولديغى ؛ آخرتده‌كى نعمت وجنتك يريوزنده‌كى حضور و صلاحله علاقه‌دار بولونديغى حقيقت كبراسته انفاذ نظر قابليتندن بك محروم ودور ايدى! شهرلرده، قصبه‌لرده بومكتبلردن آز چوق نصيب آلمامش همان هيچ كيمسه بولونماديغى حالده ، الده ايديلن معلومات، ذهنلره بخش ايديلن سعهٔ محاكات ، ولوكه صرف دينى اولسون ، هيچ حكمنده ايدى ؛ بوزمانلرده‌كى خلقك آنجاق عائله ومحيط تلقيناتى نتيجه‌سى اولارق ؛ صحيح الاعتقاد، محب تعاون وامداديتيشمه‌سنه رغماً ؛ اكثريتله فاسدالاعتياد سقيم الاجتهاد، آلودهٔ تعصب وخرافات بولونديغى محققدر؛ چونكه ، آخرتجى مكتبلر ، معقولاته ، تجدداته تماميله

ارقا ويرمش ؛ دنياجه ، دنياده‌كی حيات و صلاحجه أدنا برفكر و امله قابليت تحصل بيراقامش ؛ بالجمله امور ومعاملات ايچون قياس ومحاكمه، تعليل واستقرا استعدادينی بوسبوتون اولدورمش، يالكيز صرف قيمت أخرويه‌سی اولان منقولاته ، بومنقولاتك كويا توضيحاتی تلقی ايديله‌بيله‌جك برطاقيم خيالات وخرافاته حبس فكر وربط قلب ايله‌مش ؛ وبوروش قاضم الادراك ايله بزی داعًا مثبت برتكامله مظهر ايتمه‌سی لازم كلن دين مبينمزكده ناصيه‌يا كنه بويوك برلكه سوروولمشدر !..

بوصيرالرده اوروپاده، بالخاصه فرانساده باشلايان تجددات وترقيات آرتيق اوزاقدن اوزاغه اولسون، كوزقاماشديراجق بردرجه‌يه كلديكندن؛ چارناچار بزده تجدد ونشر معارف آرزولری بلیرمش ؛ بونك اوزرينه رسماً مكاتب عموميه ومكاتب عسكريه وطبيه كشادينه باشلانمش‌در . حيفا كه بومكتبلرده‌ده عمومی وملی، مثبت و حياتی بر تربيه ، بر مفكوره و غايه قطعياً دوشـونولمه‌مش ، دوشونولمش اولسه‌بيله، اصلا تحقق وتقرر ايتديريله‌مه‌مش‌در. بونوع مكتبلرمزايچونده « مأمورتجی مكتبلر » ديه‌بيليرز ؛ چونكه بونلر اساساً آنجاق حكومته لازم اولان اوقور يازار كتاب ومأمورينی ، ارباب معرفت وطبابتی، اصحاب هنروصنعتی يتيشديرمك مقصديله تأسيس ايديلمش؛ وطبيعتيله ملی وتربيوی برغايه كوزه‌دیله‌يه‌رك، صرف تعليمی جهت

نظر اهميته آلينمشدر. بونك ايچوندركه بومكتبلرك شاگردانه لسان حال وفعليسيله تبيين ايله ديكى غايه و مقصد آنجاق ابواب حكومت ودوائر دولتده بر مأموريت ، بر مدار معيشت ياقالايارق؛ فردى وشخصى تأمين حيات ايله مكدن عبارت قاليوردى .

بنابرين عمومى و ملى بر تربيه يى تأسيس ايتمه سى لازم كلن مكاتب ابتدائيه و رشديه مز بونى ياپامادينى كبى؛ مكاتب عسكريه وصناعيه مزده مع التأسف درجهٔ كافيه ده بر مسلكى تربيه ويرمكدنده چوق اوزاق قالدى؛ اساس اولامانجه، البته فرعده اولامازدى . واقعا باشدن بوكبى مكتبلردن ، هيچ اولمازسه ، مسلكى بر تربيه آرانوب ايستنمه ديكى، فقط صوك زمانلرده بوغايه ده كوزه ديلدى؛ اخلاقك ترديانيله، بالجمله مؤسسات رسميه دن حسن نيت، استقامت وصداقت ده قالقدى .

بو « مامورتجى مكتبلر» آنجاق احتياجات حكومت ايچون ابى كوتو ياساق صاواجق، اجانبه قارشى ده آز چوق سپر جهالتمز اولاجق بردركه ده ، تماميله غيرملى ، تماميله غيرعصرى برطرزده مشروطيت وحريت كوروولتولرينك قوپديغى (١٠ تموز ٣٢٤) تاريخنه قادار دوام ايتدى .

بومسلكى ، اختصاصى مكاتب رسميه مزى دوشونوركن، يك چوق امثالم ايله برلكده، قوجا مكتب حربيهٔ شاهانه دن بر توفك آتمق ، بردفعه حيوانه بينمك شويله دورسون،

دوڵو برمارتین ویا ماوزەر فیشکی کورمەدن ضابط اولارق انشأت ایتمش اولدیغنی خاطرلامامق ممکن اولمیور !.. دیەلك اولیورکە مأمورتجی مکتبلرده آخرتجی مکتبلر کیبی، افراد ملتی ملی و مسلکی تربیەلردن محروم یاشاتمش، وکندی غایەسنی بیلە هیچ بر زمان کمالیلە تحقق ایتدیرمەمشدر؛ بونك اك باوز دلیلی حالا بریە و بحریەمزك سائر شعبات اداریە وصناعیەمزك اصلاحی موضوع بحث اولدقجە، علی التمادی والتوالی متخصصین اجنبیەجلبنە لزوم وضرورت حس ایتمکدە بولونمامزدر.

١٠ تموز ٣٢٤ مقدمۀ اختلالاتی ایلە، درد حریت ومشروطیتلە باشلایان بربر تبدلاتدن، یاغق ایستەنیلن تجددات و اصلاحاتدن بالطبع اك اول، واك زیادە مکاتب عمومیەمز حصەدار اولمش؛ وادارۀ سابقەنك منع وتهجیر ایلەدیکی (تاریخ عمومی) درسلری، بالخاصە مشروطیت مجاهدە ومنقبەلری بول بول مکتب پروغراملرینە قونمش (مصاحبات اخلاقیە) ویا (معلومات وطنیە و مدنیە) عنوانلری تحتندە بالجملە مکاتب ابتدائیەمزدە وجدان، حریت، مساوات، وطن، ملت، وطنپرورلك، حاکمیت ملیە، انتخاب وسائرە کیبی، بزم ایچون اوزمان تمامیلە دوشیرمە، خاشلاما، حاصلی یابانجی برطاقیم درسلر ویریلەرك، صرف قولی و نظری، خیالی وا کسیری برطاقیم تلقیناتە؛ اون، اون ایکی یاشندەکی صبیانە، صبیان،

ناقص الاذعانه » وجدان » دن؛ بوالك مجرد، بوالك غير ممين اولمقله برابر ، دائما دكيشه جك ، دالانوب بوداقلاناجق مفهوم وامثالندن بحث وتمهيداته باشلانمشدر .

ليلى وحتى نهارى مكتبلريمزده بيله آداب مليه واركان دينيه تماميله اهمال اولونارق ، غير مكتبى برچوق پيه سلر، مضحكه لر معلمين ومتعلمينجه هپ برلكده ترتيب ووضع صحنه ايديلمش ؛ بول بول احتفاللر، زيارتلر، قونفه رانسلر مسامره لر ، سينه مالر، كزينتيلر ترتيبى ايله شاكردانده، صبيانده حس سربستى وحريتك (!) انكشافنه بذل مقدرت ايديلمش ؛ وفى الحقيقه آز زمان ايچنده مكتبلرده ، ولوكه مستبدانه اولسون ، اسكى انتظام ومضبوطيتدن ، اسكى انضباط واطاعتدن براثر قالمامشدر .

بناء عليه بومكتبلر بزده « حريتچى مكتبلر » ديه بيليرز . سكرمشروطيتله هيچ خاطر وخياله كتيريله دى كه « حريت افرادرشيده ايچوندر، وحريت، مكاتب ابتدائيه وتاليه نك، بالخاصه عسكرى مكتب وقيشلالرك آنجاق قاپيسنه قادار كلير ؛ بورالرده آنجاق مليت وآداب مليه وعسكريه، مراسم مافوقيه ومادونيه شكل وهيأتنه كيره رك ؛ ايچه رى يه دخول حق وصلاحيتنى قازانير !.. »

بو « حريتچى مكتبلر » بزك صفات كاشفه سى پك چوقدر : « ميراث يدى مكتبلرى » « نمايشچى مكتبلر » ده دينه بيلير ؛ چونكه بونلرده بزجه هضم وتمثيللرى ممكن ،

غیر ممکن اك بویوك غایه‌لر تعقیبنه ؛ تزیین‌در ودیوار، جلب شاباش وانظار ایچون بویوك پاره‌لر صرفنه باشلاندیغی کبی . . خارجدن کله‌جکلرك وهله‌ٔ اولی‌ده کوزلرینی بویاله‌جق برطاقیم ال ایشلری درسلری مالزمه‌وحصولاتی، (جیمناستیق - تربیهٔ بدنیه) آلات وتجملاتی ایچون‌ده‌اك بویوك براعتنا واهمیت کوستریلیوردی ! هله بومکتبلرك پاراق مصارفی بوتون ملت افرادینك تمامیله الی پاراقلی اولماسنه کفایت ایده‌جك راده‌لره چیقمق اوزره ایدی!..

بوصیرالرده‌کی معارف، تربیه‌وتدریسات مطبوعاتمزده باقیلنجه ، آرتیق مکتبلریمزده بوزواللی ملته دین‌ودنیاسنی آدام عقللی اثر کرده‌جك ؛ اونی جدال حیاتده ، میدانهٔ آقوام وملله تمامیله موفق وذیشرف قیلاجق تاصیل بر تربیه وتعلیم زماناً مقتضی ایسه ؛ بو ، تمامیله تطبیق ایدیلیوردی . وفی‌الحقیقه مطبوعات وتدریسات عالمنده قازانجلری چوق، فقط هیچ برماضی‌وقناعت مسلکیه‌لری یوق، پك کور سسلی ، هپ عین نقراتلی چیغیرتقانلر ، بویوك آووقاتلر متصل بوپاراقلی‌مکتبلریمزی مدح واطرا ایدییورلر ؛ استخلاص ملیمزك تأمین ایدیله‌یکنی ملته پك متفاخرانه ، پك تجدد پرستانه تبشیر ایله‌یورلردی ؛ بوتون اسکی مفکوره‌سز مکتبلریمزك سیأتی؛ بویکی مکتبلریمزك ، کویا تحقق ایتدیریله‌بیلمش بر مفکورهٔ

مليه‌یه کوره تأسیس ایدیلن حربیجی مکتبلریمزك حسناتنی قانغال قانغال صایوب دوکیورلردی !.

یازیق، بك یازیق که (٢٥، ٢٦، ٢٧) سنه‌لرنده ومتعاقب ییللرده کرك استانبولدن، کرك انحای سائرهٔ وطندن بزم عسکری مکتبلریمزه، نهاری، لیلی رشدیه‌و اعدادیه صنفلریمزه کیرمك ایچون علی الاعلی شهادتنامه ویا تصدیقنامه‌لرله مراجعت ایدەن؛ لاکن بر موجب قانون امتحانه تابع طوتولان طلبه‌وشاگرداننده هیأت عمومیه‌سی اعتباریله نه «آخرتجی مکتبلر» درجه‌سنده اولسون «دینیات»، نه‌ده «مأمورتجی مکتبلر» درجه‌سنده اولسون «لسانیات و ریاضیات» نامنه معلومات بولامیوردق؛ حق دوغرو درست بر قاچ سطر یازی یازامایان؛ «آمنت» ی ازبردن دکیل، یوزدن اوقویامایان؛ اعشاری شویله دورسون، عادی بر تقسیم عملیه‌سی یاپامایان افندیلر اکثریتی تشکیل ایدییوردی؛ بو ناقابل تحمل حال اوزرینه‌در اوزمان مکتبمزك مدیری بولونان سابق مکتب حربیه مدیری ارکان حربیه بیکباشیسی وهیب بك افندی، همان اوراق امتحانیه‌یی بالاخذ، معارف عمومیه ناظری مرحوم امرالله افندی‌یه بث شکوی ایلەمش، و بوالیم نتیجهٔ امتحانیه‌یی ـ که خاطرمده قالدیغنه کوره یوزده یدی درجه‌سنده موفقیت واردی ـ یومی غزته‌لرده اعلان ایتدیرمش ایدی !. [١]

---

[١] بوکونده اندر اولارق ممتاز برشخصیتك دکیل، اکثر اولارق یالکیز رسمیتك اداره ایتمکده اولدیغی مکتبلریمز مع التأسف ینه بوحالده‌در !

دیمك اولیورکه مکتبلریمزك صوك آلدیغی شکل‌ده علهٔ حرب عمومی بلیهٔ عظماسنك علاوهٔ خساراتی، تزییدِ تذبذبات ایله‌مش بولوندیغی شکل حاضری‌ده بوکون ضرورات حیاتیه‌مز، غایات ملیه‌مزله قطعیاً متوافق و متناسب ده‌کیلدر. حالبوکه غایات تحصیلیه وتربیویه‌مز، غایات ملیه و وطنیه، احتیاجات و ضرورات حیاتیه‌مزله توافق ایتمه‌دکجه؛ بزم ایچون تأمین ترقی وتکامل، تأمین حیات و بقا غیرممکن‌در؛ واقعا بوصوك مکتبلریمزی، «حربجی مکتبلری» معذور کوسترهجك برچوق وقایع و حادثات جریان ایتمه‌مش ده‌کیل‌در؛ لاکن معارف ابتدائیه وتالیه‌مزك بودرجه اخلاص وصمیمیتدن، ووقار وجدیتدن، فداکاری و همتدن آیریلیشی‌ده قابل عفو وصفح اولمق درجه‌سنی آشمش‌در!..

درخاطر ایتمك لازم‌درکه بوکون انتظام وانضباطلرینه همان هیچ بر نمونه مکتبنده تصادف ایتمك ممکن اولمایان وآنجاق ملی وتربیوی اولماماسی - بوده یالکیز بوکون ایچون - برقباحت صاییلابیلن اوکوزهلم عسکری رشدیه‌لری بالقان حربندن همان برسنه صوکرا، معارف عمومیه‌یه دور ایدیلدیکی صیرالرده، بونلردن بیرینی تسلم ایده‌نلك کنج وملکیهٔ شاهانه‌دن نشأتلی سیویل برمدیر همان او آنده شاکردانی جمع ایله، ویردیکی بر نطقده، نطق افتتاحیه‌ده «افندیلر، بوکونه، حتی بوساعته قادار اسیر ایدیکز؛

فقط ایشته آرتیق حر اولدیکز ! » براعت استهلالیله تمهید مطالعاته ، اظهار سکر معنویاته باشلامش دی .

عسکری رشدیه‌لرك تأسیسلرنده تبارز و تبلرینه زمانك مساعده ایتمه‌دیکی بویوك بر مفکوره بولوندیغنده برپارچه تاریخ معارفمزه آشنا اولانلرك کافه‌سی متفقدر ؛ قالدی که بوکبی مؤسسات هیچ اولمازسه ؛ اسکیسنه نسبتله داها اهل ، داها مسلم و مجرب ایادی‌یه دور وتسلیم ایدیلمه‌لی ایدی !..

ایشته «حر تجی مکتبلر» بزده هپ بوکبی ملاحظات عندیه ، ویا احتراصات زمره‌یه ایله‌درکه اخلاق ملیه‌مزك اساساتندن معدود اولان اخلاص وصمیمیت ، وقار وجدیت مکانت و سکینت ، حرمت ورعایت ، ستر خصوصیت ، نمایش و آلایشدن مجانبت نامنه هیچ برشی قالمادیغی کبی ؛ ادنا بر انضباط ، کافی بر حیا وسکوندن ده اثر یوقدر . انضباطی اولمایان مکتبلرده ، حیا و حیثیتی مفقود فردلرده عجبا ناصیل بیر تربیه وتدریس تعقیب وتطبیق ایدیله‌بیلیر ! .

بوزوالی مملکتك اك بویوك برمرضی‌ده آنجاق روح وذهنمزده تکون ایتمش ، مادی ومعنوی بر انحصارجیلق ، مسلکی و مشربی بر تعصب و طرفدارلقدر . امر تربیه وتعلیم کبی ملت ایچون اك جان آلاجق بر نقطه‌ده صرف نظریاتجی ، صرف مترجم و ناقل زمره‌لردن زیاده یاشی باشی آلمش ، دوشونه‌رك ایش کورمش ، مملکتك

برچوق يرلرينى دولاشارق أوكرنمش، آزچوق مكتبجى وعلمجى طانيتمش ارباب تجربه‌يه مراجعت شدتله مقتضاى مصلحت ايدى.

تجربه: هر مملكتدن زياده آنجاق بزده رغبت والتفاته مظهر ايديله‌ليدر؛ چونكه باشقا بر مسكمز، بل باغلانه بيله‌جك برخاصيتمز يوقدر، نظريات ايله عمليات آراسنده داغماقارلى داغلر واردر؛ هله بونظريات برده ايل دامغاسنى طاشيورسه، قاف داغى واردر.

شويله‌جه ماضى وحال حاضر مكتبلريمز حقنده قسماً عرض مطالعاتدن صوكرا ديرمكه:

مكاتب عموميه‌مزده ملى و عصرى، مثبت و حياتى بر تربيه وتدريس ايچون اتخاذى لازمكلن مبادى واساسات، فكر و اعتقادجه، شـا كرداندهٔ بهمه‌حال اول باول اوچ خصيصه حاصل ايتمكله خلاصه ايديله بيلير: دين واسلاميت ايمانى، وطن و مليت وجدانى، علم ومعرفت اذعانى. طلبه‌يه بوخصائص ثلاثه آنجاق ريادن عارى، مؤمن و متفنن، خلوق وعالم معلملر، مربيلر طرفندن تلقين وتلقيح ايديله‌بيلير.

١ — دينى و اسلامى بر ايمان (روحيت و سيريت اسلاميه): بويله بر ايمان وعقيده اولمادن هيچ بر زمان اساسلى ومستقر بر منظومهٔ اخلاقيه، بر مفكورهٔ قدسيه تأسس ايده‌مز، هپمز بيليرزكه اخلاقك مؤيده‌لرى،

ضابطه‌لری ایچنده الك عمومیسی ، الك قوتلیسی دیندر ، روحلك بقاسنه، آخرتك و یوم مکافات و مجازاتك وجودینه اینانمایان بر جمعیت و یاملت ، اکثریتی اعتباریله ، معناً و روحاً سرسری‌در؛ ضابطه‌سی شیرازه‌سنك قوپدیغی، حتی بر آز کوشه‌دیکی کون افرادینك پنجه‌لری بری برینك غیرتلاغنده‌در . قوجه عمومی حرب مدتجه الك بیوك بر ضابطه‌سزلق ایچنده یاشادیغمز ، الآن‌ده مشروطیت دردیله دوشدیکمز بر اختلال دوره‌سنك دهاش و آمانسز دالغالری آراسنده چالقاندیغمز حالده یکدیکریمزی ، باشقا مملکتلرده کوروله‌بیلن کمیت و کیفیتده ، اهلاك و اعدادن اوزاق بولونیشمز آنجاق هپ دین و ایمان فیوضاتی، و آنك مولودات نجیبه‌سی دیمك اولان اخلاق و خصال برکاتی ایله‌در! «مأیوس و نومید اولمامقلغمز، جهان و جهانیانی قیزیل قان طوفانلری ایچنده هر دورلو سیاسی اختلالره قارشی بیله دورمقلغمز ینه بو ایمان بالله و برسول الله سایه‌سنده‌در . » قدسیت ، فکر و نظرینك ، داها عمومی اولان حس و حدسنك مطابی دیندر ؛ دیندن تعری و یا تجردله بشریتده، بر هیأت و ملتده مستقر و ابدی، بر فکر قدسیت شویله دورسون، براس وحدت حصولی بیله غیر ممکن‌در؛ و بو مجربات اجتماعیه‌دندر؛ بناءً علیه وطن و ملیته بخش ایدیله‌جك قدسیت‌ده منبعی ینه آنجاق دیندن ، آنجاق سمادن آلیر ؛ ذاتاً سما اولماسه ، ارض ابدالآباد

چوراق قالمازمی ؟ قالدی‌که بزم دینمز، آخر ادیان اولمق حیثیتیله ، هم اك متکامل ، هم‌ده اك زیاده آمر ترقی وتفوق بر دین‌در .

شوقادارکه‌شا کردانه بو دین واسلامیت‌ایمانی‌هیچ‌ده مکتب کتـابلری اولمایان الده‌کی « کتـاب‌الصلاة » لرله « معلومات دینیه » لرله ؛ عصریمز فنیـات وفلسـفیاتنك مبادی وغایاتی ، مجملاً اولسون ، احاطه‌دن محروم، دین واسلامك روح‌وغایه‌سنی بو کونه کوره‌ذوق‌وفکر ایتمکدن مهجور معلملرله ویریله‌من؛ بویله فکری، وهله وجدان وحسی‌ذره قادار تنشیط ایتمه‌ین؛ ابواب وفصولی آراسنده منطق وتربیوی ادنی برمناسبت ومربوطیت بیله کوستر- مه‌ین ؛ عادتا قوپ قورو برر مجموعـهٔ نقول ، ویا صرف امر وطلب ایدن کثیرالماده ، باردالافاده ، مزیدالواوات برر تعلیمات شکل وصورتنده‌کی کتابلر ، حد ذاتنده یك مکمل‌ده اولسـه ، بوکونك روحیت دینیه احتیاجلرینه قارشی تماميله کور وصاغیردر ! [١]

وجدان وروحك اك صمیمی ، واك عالی تمایلاتنه وسعت ، فکر وخیـالك اك اینجه ویوکسك پروازلرینه قوت ونزاهت ویرن ؛ ایلك اسـلام بویوکلرینك قدسی هیجانلرینی ، الاهی عشقلرینی ، سماوی حزنلرینی، ساده

---

[١] اخیراً چیقان «دینی درسلر» «ملخص علم توحید» یوکسك برمسلکشا تشکیل ایدر الله مؤلفلرندن راضي اولسون ,

روح اراده‌لرینی ، یوکسکلك وتمیزلکده بی امثال ماجرا ومنقبه‌لرینی بوکونه کوره آز چوق دویوروب دوشوندیره‌جك سلیس وبلیغ دین کتابلرینه ، خلوق ونطوق ، حکیم وفضیل دین مربیلرینه احتیاج پك قطعی در .

دین درسلرنده اك بویوك مؤمنلرك ، پیغمبران عظامك ، اولیای کرامك ، بونجه مشاهیر اسلامك دون اولدیغی کبی ، بوکونده ، حق یارینده حیاتده یری ، پك بویوك دکری بولنان معالی ومکارم اخلاقیه‌لری ، مناقب شریفه ومبارکه‌لری ، فضائل ومزایای اجتماعیه‌لری بر لسان شعر وسحر ایله ایضاح وتصویر ایدیلمه‌لی ؛ طلبه دین درسلرنده اك یوکسك بر انسانلق عشقیله الکتریکلنمه‌لی در . دائما آبدستلی ، دائما اهل ترتیب ، دائما کاروکسب ایله مشغول ، دائما باشقالرینه ایلك ایتمکله معروف مصلیلرك بوتون حیاتلرنده نه قادار مصون العله ، منتظم الحرکه ، متین الاراده ، نزیه العاده ، منشرح البال ، وقور الحال ، مستغنی منصب ومنال قالوب یاشادقلری ؛ بر رووقعه ، پرز منقبه صورتنده کوستریلمه‌لی در .

اسلامده عبادات مقصود بالذات اولمادیغی ، وسائط ووسائلدن عبارت بولندیغی میدانده ایکن ؛ شاکردانی منحصراً فروع اولان اشکال عبادات تعریفاتی ایله اشغالده نه معنا وار ؟ اسلامده غایه توحید واخلاق ایکن ، وبونی تولید وتنمیه ایده‌جك داها نجه فرائض ووظائف واوکن

سلطانیلرك قوجه بر یوكسلك صنفنده بوتون برسنه‌لك تدریسات دینیه‌یی «كتاب الحج» ایله كچیرمك نه‌یامان فیضسزلك‌در؟ بودولتلی، چونكه ثروتلی فرضی عجبا قاچ مسلمان یاپابیلیر، وعمرنده قاچ كره ایشلر، مكتبده‌كی أز بر تعریفاتده بوعمل مبروره ناصیل بر معاونت وسهولت بخش ایدر؟

توحید و اخلاقیاته، اجتماعیات و حقوقیاته، اداره ومعاملاته، الاهیات وحكمیاته، الاهی وروحانی قصص و حكایاته دائر اسلامك بوتجه دقائق و نكاتی، حقائق و لدنیاتی، پك یوكسك آثار و مؤلفاتی واركن؛ وبوتون بونلری بوكونك روحیت دینیه‌سی احتیاجلرینه كوره تفهیم وتصویر یولنده بولونابیلیركن بوتون بونلری مفقود كبی مسكوت كچمك روامی‌در؟

بر طرفدن چوجوقلرك علمی معلوماتی متصل تزبید وارقا ایدیلیركن، حصول موازنه ایچون دیكر طرفدن‌ده دینی معلوماتی و بالخاصه احتساساتی تنمیه واعلا ایدیلمك البته برضرورت تربیویه‌در. آنجاق بویله حركت ایدیلیرسه، دركه طلبه و جدانند« دنیاده الك بویوك سلاح موفقیتك، منبع قدرتك ایمان بالله اولدیغی؛ و (اسلام) ك یكانه دین حق، دین حیات و سلامت، دین فطرت وطبیعت، دین عمومی انسانیت بولوندیغی»

عقیده‌سی ، قناعت جازمه‌سی تمامیله تمکن وتقرر ایدر ! معمافیه دینی تدریسات مکتبده مرعی‌به اولان ، صمیمی وجدی بر اعتنا ایله یاشادیلان دینی وفعلی بر تربیه‌یه رفاقت ایتمه‌دکجه ، نه‌ده‌اولسه ، عقیم‌در ، هیچدر ؛ چونکه روحیت دینیه‌ده ، هر روحیت کبی ، فعل و حرکتله ، عمل واراده‌ایله تمالانیر، فیضله‌نیر، بونك ایچون صباحلری ملی‌مارشدن أول بر دینی الاهی اوقوتمق ، اوکتنلرده نماز قیلدیرمق، مکتبدن چیقیلاجغی زمان الك ایی سسلی بر ینه برعشرشریف اوقوتمق، مکتبك ختم‌شریف،مولد مبارك جمعیتلرنده مملکتك الك ایلری کانلرینی دعوت ایتمك کبی بعض ترتیبات لازمدر . لیلی مکاتب ابتدائیه و تالیه‌ده ایسه بش‌وقت نماز قیلدیرتمالی ، دینی جمعیت و درنکلره فضله‌جه اهمیت ویرمه‌لیدر .

بوندن باشقا بویله بر عقیده و ایمانه صاحب اولمایان هیچ اولمازسه ، بوتون‌انسانلر، حتی عموم مخلوقات‌ایچون محض‌نعمت اولان بویله بر ایمانه حرمت خالصه پرورده واظهار ایتمه‌ین ذواتده مکاتب عمومیه‌یه ، هله مکاتب ابتدائیه وتالیه‌یه، لاسیما عسکری مکتب وقیشله‌لره هیچ برصورتله قبول ایدیلمه‌ملیدر ؛ خصوصی ، غیراسلامی ایمان وقناعتلرك ؛ شخصی ، عندی ، زمروی مطالعه واجتهادلرك بیان و نشریری آنجاق خصوصی مؤسسه‌لر، محفللردر ؛ بونك ایچونده بالجمله مکتب،مدرسه ، قیشلا

معلم و مربیلرینك عظمرناسی و شاکردانده دینه قارشی فوق العاده حرمتکار، تقدیسشعار بولونماسی کرکدر.

٢ — ملی و وطنی وجدان (حساسیت ملیه): طلبه مکتبلریمزده ماتنی، وطنی «قرون اولی»، «قرون وسطی»، «قرون اخیره»، «عصر حاضر» دهکی بوتون آق، قارا سرکذشتلریله؛ بو سرکذشتلری اداره ایتمش بوتون مادی، معنوی احتیاج وقوتلریله اوکرنمه‌لیدر. وطن جوغرافیاسی، ملت تاریخی داها دورهٔ اولیدن باشلایارق، بر تدریج متصاعدی کوزه‌دهرك، سلطانیلریمزك صوك صنفنه قادار دوام ایلملی؛ فقط بو تدریساتده طبیقی دینی تدریسات کبی، بکله‌ن غایه‌نك تعلیمی اولمقدن چوق زیاده، تربیوی اولدیغی هیچ بر زمان نظر دقتدن دور طوتولمامیلیدر. بوکون اك بویوك جهلمز بزلکمزه عائد اولان قسم معلوماته قارشیدر. وطن جوغرافیاسنی اوقادار فقیردرکه بر (استانبول) چوجوغی بوجوغرافیا ایله ایستانبول ایچنده یاریم کونلك بر سیاحت، بر سیر وسفر یاپاماز. سلطانیه تحصیلنی بیتیرمش، دارالفنوندن‌ده چیقمش بر کنج مأموراً (آماسیا) یه کیدرکن؛ بهمه‌حال اورالره کیتمش بر بنی بولوب مراحل و مصارف سفریه‌سنی، احوال وخصوصات محلیه‌یی اوکرنمك مجبوریتنه‌دوشیور. برشاکرد لااقل سکیزاونسنه جوغرافیا اوقودیغی حالده، اصلی کندی مملکتنه قارشی بو درجه جاهل قالیرسه،

نه دیبیر؟ و بویله بر طرز تدریسات نه تعلیمی، نه ده تربیـ
هیچ بر قیمتی احتوا ایتمز . اویله بر وطن جوغرافیاسـ
بر ملت تاریخی کوستریلملیدرکه شاکردان ایچون بو
ساحۀ وطن ، روی ملت بر آشنایی روشن ایله لمعان
اولمالیدر. بویله بر اصول تدریسات ایله درکه وطن و ملت حـ
عشقی کوندن کونه بویویه جك ؛ چوجوقلر و
کوزللکلری، ملتك بویوکلکلری قارشیسنده مدیدو حـ
لچیره جك؛ بو کوزللکك محافظه سی، بو بویوکلکك وقایـ
اوغورنده بیر پیغمبر عزوم ، بیر ولی عزیز کبی فـ
و قربان اولمق عشقی دویاجق ؛ بویله پرشان و شـ
بر اولو مله بوتون قان و ایمان قارداشلرینه نه کبی نـ
و مفاخر تأمین ایله یه جکنی بالاطراف بیله جكدر ! نـ
شاکردانده « کندی وطنلرندن داها کوزل بر و
بولونماديغنه ؛ کندی ملتندن داها بویوك ، داها یوکـ
بر قوم و ملت یاراديلماديغنه ؛ دینی و ملتی ، جوغر
و تاریخی وضعیتی اعتباریله کندینه نو بویوکجه أشـ
بر وظیفه دوشدیکنه؛ چونکه داها مدنیت صناعیه
کیرمه مش یوزلرجه میلیوندن عبارت قوجا بیر اسلام عا
عصرلردن بری بیلکده، بیلکیده یکانه علمداری بولوند
بیر اطمئنان تام حاصل اولاجق! بویله بیر اطمئنانده صـ
منطق محاکمات ، ساده علمی مقایسات ایله البته حا
ایدیله مز ؛ قالدی که بو کون ألده کی جوغرافیا و تا

کتابلریمز نه‌در؟ علمی و تربیوی قیمتلری نه قادار در؟..
قرون اولی چین پادشاهلرینی صیرا ایله بلله‌مش برشا کرد
کندی اجدادینک بو چین پادشاهلریله معاصر بویوکلرندن
تمامیله بی‌خبردر. آفریقاده بیلمم نه حکومتنک اداره مرکزی
« پلوآم هونفانتن » شهری ایمش، دیه‌سویلدیکی حالده؛
بولوندیغی شهر ویا قصبه‌نک طرق عمومیه‌سندن، باشلیجه
قارا وده کزلرله وسائط مواصله‌سندن ادنی مرتبه معلوماتی
یوقدر . بوکون سلطانیه‌لرمزده اوقونان مختلف، متنوع
تاریخ وجوغرافیالر ایچنده الک فقیری کندی ملی تاریخ
وجوغرافیامزدر . بز کندیمزی نه وقت اوکره‌نه‌جکز ؟
حالا می فرانسز ویا آلمانلری ، اونلرک مخصوصاتنی
کندیمز کندیلردن داها ایی اوکره‌نمکه چالیشه‌جغز؟...

بونک ایچون‌ده چاره : ملی تدریساتده طبقی دینی
تدریسات کبی ، دائما حرمتکار ، حتی وجد آثار بیرلسان
وجدان ایله اجرا ایدیلمك ؛ رسمیت اعتباریله ده کیل ،
ملته خدمت، ایراث خیر ومفخرت نقطهٔ نظرندن بویوك
اجدادیمزدن آنجاق تبجیل وترضیه ، تکریم و تزکیه
ایله بحث ایتدیرمکدر . وطن جوغرافیاسی، ملت تاریخی
تقریراتنده وطن وملت شخص معنویسنه قارشی تزییف
تهزیل ده کیل ؛ اوفاق بر حرمتسزلك، اورتولو بر
استهزا بیله، بو تدریسات معلملری ایچون خیانت وجنایت
تلقی ایدیلمه‌لیدر ! بزم کبی علماً و فناً ابتدائی بر ملت

ایچون ، داها دوغروسی کندینی یکی دویمش بر جمعیت
ایچون یازیلاجق مکتبی و تاریخی مؤلفات آنجاق اجدادینک
بویوکلکی قارشیسنده صمیمی ، عادتا دینی بر حس خضوع
وخشوع دویان طاتلی بر قلم طرفندن میدانه کتیریلەبیلیر ؛
یوقسا دینی و وجدانی ، انسانی و وطنی هیچ بر ایمان و قناعت
طاشیمایان ؛ ایام قاپتانی تعبیرینه ماصدق اولان ؛ هر یاندن ،
هر روز کار وجریاندن جر منفعتی اس الحرکه اتخاذ ایدن
ایمانسز ، مسلکسزلر طرفندن دەکیل ا ..

عمومی تاریخ و جوغرافیالرده کندیمزککیلره موافق
و موازی کیتملی ؛ اونلرله علاقەدارلقلری ، درجهٔ تماسلری
نسبتنده مختصر ویا مفصل بولونمالیدر . ألبته کندیمزدن
صوکرا ، آك أیی بیلەجکلریمز ، بویوك ، کوجوك کندی
قومشولریمزدر .

بوندن باشقا کندی تاریخ و جوغرافیامزه یك عمومی
و بسیط بر یولده ، قطعیاً بر شمهٔ عسکریه سزدیرمکسزین ،
بعض سوق الجیشی ، تعبیوی معلوماتده سرپیشدیرملی ؛
عسکری جوغرافیا و حرب تاریخی نقطەسندن عموماً
بیلنمەسی الزم ، قهرمانلق دویغولرینی بسلەمکده یکتا
معلومات وطنیه و ملیه ایلەده آیریجه بر قیمت ویرمەلی ؛
حاصلی ملی تدریساتی میدانه کتیرەن منظومهٔ معلومات
بردفعەملت ارکان حربیه سنجەده تفتیش و اکمال ایدیلمەلیدر .
بوکون آنجاق یاریسلی بر تاجر ایچون مفید اولان فرانسا

جوغرافیای اقتصادیسنه عائد ییغین ییغین معلومات ایله طلبه‌مزك حافظه‌سنی املا ، مفکره‌سنی اتعاب ویا برباد ایتمه‌کی بو نوع ملی وفنی معلوماتدن دها مفید کورمك البته بر کورلكدر ! . . ملی لسان وادبیاتمزده ، ممکن اولابیلدیکی قادار، اطرافلی وآلیملی بر پروغرام وطرزده تعقیب اولنمق کرکدر .

٣ — علمی وفنی بر اذعان (ذهنیت علمیه): مکاتب عمومیه‌ده اولاد وطنی تجهیز ایتمك خصوصنده توسل ایدیله‌جك اساساتدن بری‌ده، هیچ شبهه یوق، شاکردانده بر ذهنیت فنیه حصوله کتیرمكدر . بو نوع تدریساتك شاکردانده حاصل ایده‌جکی ذهنیت شو اولاجقدر : « دونده ، بوکونده، یارینده بر انسانی انسان ایدن، بر ملتی ملت یاپان ، خاصلی ابنای بشری حیات جدالنده موفق قیلان اك بویوك قوت و قدرت ، واسطه و علت آنجاق علم ومعرفتدر؛ علم ومعرفته مستند جهد وغیرتدر! علم ومعرفت معنای قوت، روح مدنیت وصناعتدر. دنیاده نه کبي آثارمدنیه وارسه، هپسی علم ومعرفتك سینه‌سندن دوغمشدر. علم وفن محض نوردر. برانسان، برملت بو نوردن نه قادار استفاضه، استناره ایلرسه؛ او نسبتده مظهر امن و آمان ، دارینده برمرادو کامران اولور، علم وفنسز، علم وفنك رهبری وارشادی اولمقسزین مادی و معنوی اخلاقی وصناعی ، وطنی وملی، فردی واجتماعی، عضوی

وروحی هیچ بر اثر تکامل و ترقی حاصل اولاماز؛ قابل دکل، آدم اوغلی یریوزنده شیمدیکی کبی اوکاماز؛ بونك ایچون مکتبلریمزده اول امرده علوم طبیعیه و مستخصه‌دن بدأ ایتمك، سن وصنفلرینه کوره فیزیك، کیمیا، طبیعیات، حیاتیات، اجتماعیات، معنویات کوسترمك اقتضا ایدر؛ و اویله اوقودولمالی که چوجوق معلومات فنیه‌سنك تزایدی نسبتنده عملیات حیاتیه‌سنده، کندینه کوره اولان حیاتنده، هیچ اولمازسه بر یوزدن اولسون، مظهر سهولت و موفقیت اولسون !

والبته اعتراف ایدیلك لازم کلیر، که فنیاتك، طبیعیاتك بیله آنجاق بزم محیطمزده‌کی تظاهراتی، مدلولاتی، مواد و مخصوصاتی انظار دقته آلینمق اقتضا ایدر؛ کندی اورمانلرنده یاشایان، کندی دکز ویاصولرنده چیقان حیوانات بریه و بحریه‌دن اساسلی معلوماتی اولمایان بر چوجوق آفریقا اورمانلرنده، بیلمم نه ده کیزلرنده بولونان حیواناتی بیلیرسه ؛ قاچ پاره ایدر؟ دیمك ایسترم که فن کوزیمزی ده اول باول کندی ساحهٔ وطنمزه، صوکره قومشو مملکتلره، صوکراده بوتون جهانه قارشی آچالم ! فنی معلومات بزه مخصوص حیاتی احتیاجات ایچون آز چوق بر تریاق اولاق قابلیتنده بولنمالیدر . بیطرف و عمومی اولان علم، آنجق بزم حیاتمزه تعلق اعتباریله، بر خصوصیت وملیت رنکنه، بزلکمزه بر آز اولسون بویانمالیدر. اوت، علم علم ایچوندر؛ نیته کیم صنعت ده صنعت ایچوندر ؛ فقط بونلرك هپسی یاشامق

وياشاتمق ايچون در ! بو دقیقه‌یی حس و ادراك ایدن شكردان آرتق بیلیرکه علم ومعرفتك، فن وصنعتك فرد وملته، بشریت و مدنیته نسبتی حیوانیتك اكل و شربه احتیاجی مثابه‌سنده‌در؛ وفقط قارشی‌اویله بر اشتیاق مطاوعت، برعشق انقیاد وتسلیمیت حاصل ایدرکه‌فی بر دار الاستحضار كندینه بر معبد معظم خشیتی، خضوع وحرمتی ویرر.

حاصلی : روح ووجدانی دیانت وملیت تسخیر واستیلا ایلدیکی نسبتده، علم ومعرفتده فکر ودماغی اشغال واحیا ایله‌ملی‌در . برملت آنجق معبد ومکتبنه، ملیت‌واوردوسنه مربوطیت درجه‌سنده عالم حیاتده بقا وعلا بولور ! . . قوجا آلمانیانك سقوطی معنویتنه، ملیت واردوسنه مربوطیتنك ضعفه دوچار اولماسیله واقع اولمشدر. بو، اونودلماملی‌درکه تربیوی تدریسات وتلقینات ایله تعلیمی تدریسات وتمرینات كندی حیطه‌لری داخلنده، بری برینك حقوق حاکمیتنه اصلا تجاوز وتعرض ایتمکسزین ؛ بلکه دائما بر حرمت متعاونه ومتساندە کوستەرك، دوام ایدر اولمالیدر. اولاد وطن عمومی مکتبلریمزده بو خصائص ثلاثه ایله تجهز ایتمدکجه ؛ بونلر دائره‌سنده احتساسات عالیه ، ملکات فکریه واختصاصات ارادیه صاحبی اولمادقجه؛ بوتون امکار هباءً منثورادر ! . .

استطراداً شونی‌ده عرض ایدرم، که بوکون مکاتب عمومیه وبالخاصه تالیه پروغراملریمز محتویات اعتباریله پك زنکین، پك

ونکین‌در ؛ هله سلطانیه‌لرك صوك سنه‌لرینه‌هیچ دیه‌جك یوقدر؛ فقط بوتون بو پروغراملر تمامیله نظری، منتحلانه مترجمانه، نقالانه‌در؛ ایشته بوندن دولاییدرکه شیمدی‌یکی پروغراملر میدانه چیقاریلالی بری، هیأت عمومیه‌سیله نقطه‌سی نقطه‌سنه هیچ برسلطانیه‌مزده جای تطبیق بولاماش‌در؛ بولق امکانی‌ده یوقدر. چونکه بز نه فرانسه درجه‌سنده معرفةً، ثروةً یوکسلك ایز؛ نه‌ده یوکسلك اولساق، اوملتك اقتصادی وسائره مخصوصاتنی عیناً آلمق مجبوریتنه دوشرز.

بو پروغراملره تربیوی بالخاصه تعلیمی اوقادار معلومات طیقیشدیریلمشدرکه بزم مکتبلریمزی، گنجلریمزی تمامیله اوطوزاق بر حیاته، صرف ذهنی و نظری، صرف حافظوی ومیخانیکی برفعالیته محکوم براقیوریمشدر!

سلطانیه‌لریمزك طبقات، نباتات، حیوانات، کیمیا، فیزیك طبیعی واقتصادی جوغرافیالر، حتی ادبیات پروغراملرینی پك قوتله ادعا ایده‌بیلیرم‌که ، بوکون دارالفنونمز تمامیله تطبیقدن عاجزدر ؛ چونکه بوکا کوره نه معلملری، نه‌ده متعلملری ، شاکردلری یتشمه‌مشدر ؛ واپجه سنه‌لرده بویله شاکردان بولامایاجقدر .

صوکراده اوبر طرفده حفظ الصحه‌یه، بونك مکتب داخلنده وحیاتنده‌کی تطبیقات روزمره‌سنه او قدر آز بریر ، او قادار کوچوك بر موقع واهمیت ویرلمشدرکه آکلادیلاماز. جمناستیق ،بالخاصه ایسپورکی بالخاصه حیاتی

---

[١] بومطالعه ٣٢٥ سنه‌سی سلطانیه مفردات پروغراملرینه عائدایدی.

سوديره‌جك ؛ حياتك آنجق صحت وعافيت، صحت وعافيتك نشانه‌سى اولان قوت وحركت اولديغنى كوستره‌جك بدنه عائد تربيوى تمرينات اوته‌دن برى، هله ايام اخيره‌ده يك نقصان وحتى مفقود برحالده‌در؛ آرتيق عمومى مكتبلريمز، هله ليلى وعسكرى اولانلرى ايچون زواللى ملتك حرب عمومى دولاييسيله دوشديكى عمومى بر ضعف بنيوى يه قارشى شدتله مجادله ايتمك ؛ وصاغلام فكرك يانى صيرا صاغلام وجود يتشديريلمه‌سنى تأمين ايليه‌جك وسائل وتدابير ايله پك صيقى اشتغال ايله‌مك درجهٔ وجوبده‌در .

اساساً يوقاريده عرض ايتديكم انحصارجيلق، ومسلكى تعصب يوزندن بزده تربيهٔ بدنيه اول امرده صرف حركات بدنيه دن عبارت كبى طانينمش؛ صوكراده ايكى بيوك تضاد ومتخالف تلقى يه معروض قالمشدر : كنجلره چويكلك آتيكلك، جرأت وجسارت، قول وباجاقلره فضله قوت ويره‌ن خصوصى قسمى (عسكر جيمناستيقى) ويا آلمان اصولى) ديه دامغالانه‌رق، حتى تزييفاً (جانبازلق) ديه‌ده عقلاً ورسماً رد وتقبيحه اوغرامشدر؛ حالبوكه بوتون وطن كنجلرى، خصوصيله برزمانلر قوت تمثالى اولان (تورك) كنجلرى؛ عسكرلرى ممكن اولا بيلديكى درجه‌ده آتيك ، جرى، شلاحشور، قول وباجاقلرى پك قوتلى يتشديرلمه مليميدر؟ ديكر تلقى ده بويوك كوچوك ، اركك قيز ، حتى اختيار ومريض هر كس ايچون هر زمان صحةً هم واجب التطبيق،

هم‌ده قابل التمسك اولان عمومی تربیوی جیمناستیق قسمنه (ایسوه‌چ اصولی) و مقام تهزیلده (قادین جیمناستیق) عنوانی ویرمك، و بونی ارکك یاورولریمز، هله کنجلریمز ایچون هیچ‌ده صایمق غفلت جهولانه‌سنه دوشمشدر. احتراص وجهالت بویله عجیب بر ذهنیت ده میدانه کتیرمشدرا..

عجبا بو کونکی سلطانیه‌لریمزده، نمونه‌لریمزده جیمناستیق، ایسپور نه قدر یتیم بیراقیلدیغنی دوشونیلیورمی؟ خالبوکه بو کونکی وضعیتمز بزم ایچون حفظ الصحه، تربیهٔ بدنیه درسلرینی داها دوغریسی عملیات وتطبیقاتنی اوقدر توسیع وتشمیل ایتمك، اوقادار حار ومعتنا بر حاله قومق مجبوریتنی تولید ایتمش درکه داها زیاده‌سی اولامار؛ بناءً علیه تربیهٔ بدنیه پروغراملرنده، بو پروغراملرك مفرداتنده اً کلنجه‌لی، مراق آور بر صورتده (وتون پیاده ادمان تعلیمنامه‌سنی، حتی اصل تعلیمنامه‌دن یاناشیق، داغنیق، آوجیاق کبی قسملری؛ سفریه‌دن ایلری قاراقول ترتیباتی، بسیط قروکی آلمق، مختلف وسائط اهلا کیهٔ حربیه قارشیسنده برچارهٔ محافظ بولمق کبی اصوللری) تماميله اویون طرزنده کوستره‌بیلملی؛ بو عملی وعقلی معلومات ابتدائیهٔ عسکریه کندینه ناظر معلومات صحیه وطبیه ایله ممزوج اولمالی؛ یاره برمه‌صارمق، یارالی کوتورمك کبی تدابیر ابتدائیه نوعندن بر طاقم ملکات طبیه‌ده حاصل ایتمش اولمالیدر.

حرب صنعتی، محاربه‌ایشی کیتدکجه بساطتدن مرکبیته،

عمومیتدن خصوصیته كچییور؛ بویك داللانوب بوداقلانان، یوكسه‌لوب شاخلانان بویوك علم وصنعتك أك ابتدائی، أك عمومی قاعده وعملارینی قاباطاسلاق عمومی مكتبلریمزده كوسترمك برضرورت حالنی آلدی !..

بنابرین جیمناستیق ایچون سلطانیه‌لرده، دارالمعلمینلرده معلم اولارق نمونه قطعاتنده، تعلیمكاهلر خدمتنده، تعقیب وهجوم طابورلرنده، حرب وضرب یرلرنده بولنمش، حسن اخلاق وسیرتی مسلم ومجرب، معلومات عسكریه‌سی اولدقجه اطرافلی وكوكلو ضابطان، حتی امرا قوللانیلمالی؛ حفظ الصحه درسندی ده بویوك مكتبلرده مهما امكن دوقتورلر وه زلملر ؛ یعنی ایكی معلم ومدرس توحید افكار، تشریك مساعی صورتیله درکه تنبیه‌لردن تكلیفی الك ایی یولده میدانه كتیرلر. اورتا ویوجك مكتبلریمزده بویله بر عسكر معلمك بولنماسی وطنی تربیه نقطهٔ نظرندن پك زیاده موجب محسنات اولور، صانیرم .

بوندن صوكرا بوتون مكتبلریمز اول باول حربك، فردی وملی جدال حیاتك حالاً و استقبالاً بزدن شدتله طلب ایتدیكی وایده‌جكی مادی وعضوی، معنوی وروحی اوصاف وسجایانی اولاد وطنده حاصل ایتمه‌نك یولنه، قولاینه باقمق مجبوریت اولاسنده‌در !..

ایزجی، كشاف تشكیلات وتعلیماتی آنجق بویله هر یوزدن اهل ومجرب اللرله ثمرهٔ مطلوبه ویره‌بیلیر؛ یوقسا

انسان قوتنه ، حرب صنعتنه آیقیری باقان؛ ارلك شاننه، عسکرلك شرفنه توکورمکه یلته‌ن حریفلر النده نمایش وآلایشدن، بر نوع اسراف وسفاهتدن عبارت قالیر.
بزحضرده صالونجی، شانتاژجی‌ده کیل؛ ایشجی، چفتجی بر خلق؛ سفرده‌ده دائما هجومجی، بومباجی بر عسکر اولاجغز!
علی‌العموم مکتبلریمزده ودود بر انضباط، متقابل آداب شفقت وحرمت، مراسم نزاکت واطاعت بهمه‌حال تقرر ایتمه‌لی؛ واینجه بیلملی‌یزکه انتظام، وقار وجدیت، فداکاری وجسبیت، سکون وحیا کبی ملی سجایامز ایله تهذیب نفس أیله‌مه‌دکجه؛ یالکز تعلیمی تدریسانك بیله، امکانی یوقدر. امر تربیه وتعلیمده الك مهم نقطه بودر.
تربیهٔ ملیه خصوصنده جوغرافیامز، تاریخمز، اخلاقی وقانونی عرفانمز، جیمناستیقمز، موسیقیمز، رسم وال ایشلریمز یك مهم بر رر عامل تشکیل ایدر؛ چونکه بتون بونلر اساساً اولماساده، غایهٔ مخصوصات قومیه‌مزك تظاهراتی دیمکدر. تربیوی اویونلردن اسیر آلماجه، قایدیراق، جیرید آتمه وامثالی اجنبیلرك اویونلری قادار البته بزده هم بدنی، هم فکری، هم‌ده تعاونی واجتماعی بر چوق کزیده ملکه‌لر حاصل ایدر. اساساً علی‌العموم چوجوقلق وکنجلك اویونلری طبیعتك بشریته، احتیاجاتنه کوره، هر محیط واقلیمده کشف ایتدیریویردیکی بر طاقم فایدالی حرکات بدنیه‌دن باشقا برشیمی‌در؟ وبز تورکلر پك یاقین

زمانلره قادار عطله وعصبيجه الاقوتلی بر ملت دهکیلمی ایدك ؟..

عمومی مکتبلریزده‌کی امراض تربیویه‌دن بری‌ده « أل ایشلری » نده بر اقتصاد ملی نك ، فردی و عائلوی بر منفعت و خیرك قطعیاً قله آلینماماسی‌در ؛ اکثریت طلبه مزینات نوعندن مثلا اویماجیلق، هیکلجیلك وساره کبی حیاتده ، حیات عمومیه‌مزده لزوم وموقعی یك‌دار، یك آز ؛ عادتا هیچ اولان ایشلرله اشـغال ایدیلیر ؛ حالبوکه راقم الحروف بولغارستانده اسارة بولوندیغم اواده بولغار مکتبلرنده أل ایشلرینك، آنجاق حیات‌کار و کسبده، موقعی یك بویوك اولدیغنی عیاناً کوردم؛ مثلا ایپ یاپمق، بوکمك، صوکرا بونلردن قفسلی ، دەلیکلی طوربالر یاپمق؛ أل اورکوسی چوراب ، بویون باغی ، الدیون ، باشـلق میدانه کتیرمك ؛ حاصلی هرکسه و هرأوه أك لزوملو ، عادتا کجر آقچه قبیلـدن اشیانك اعمالی تأمین ایتمك؛ حتی بولغارعسکرلرینك برقسمنه، مکاتب عمومیه‌لری طلبه‌سنجه اوزەرلری خفیف و ظریف ، متین ورصین بر صورتده اینجه فیشقینلرله اورتولمش ، تورولمش بیرا شیشه‌لرینك ماطارا یرینه ویریلدیکنی‌ده کوروب اوکرندم. بو عملیات تجهیزیه نك فضیلت اقتصادیه‌سندن صرف نظر ، فضیلت تربیویه‌سی نه بویولدا اولمش‌در! بز آرتیق میراث یدیلکندن، سوس و تولوان دوشکونلکندن صورت قطعیه‌ده فراغت

ایتمه‌لی‌یز ؛ مکتبلریمزده اقتصادی بر تربیه‌یه‌ده اهمیت
مخصوصه ویره‌لی‌یز ؛ ملی اقتصاداً کتلهٔ متجده حالنده
بولوندیرمانك اسباب و عواملنی اهل و اربابنه تثبیت،
و مکتبلرده تطبیق ایتدیرملی‌در. خانم قیزلریمزك ال ایشلری‌ده
هرحالده ارککلریمز ککی کبی‌در . تربیهٔ بدیعیه‌یه کلنجه :
معلملرك، مربیلرك جداً تمیز کینوب قوشانه‌لری؛ مکتب
و مشتملاتنك دائمی بر انتظام و نظافت عرض ایتمه‌سی؛
تمیز و کوزل کینن شاکردانه غبطه‌یی تولید ایدر وجه
ایله التفات ایدیلمه‌سی؛ هر فرصتدن بالاستفاده طبیعی، مصور
الواح بدیعه و مناظر لطیفه‌نك بول بول ارائه و تفهیم ،
سیر و تماشا ایتدیریلمه‌سی کفایت ایدر؛ اورتا مکتبلریمزده
بالطبع بو، دین ، ادبیات ، رسم ، ال ایشلری، موسیقی
درسلریله شکل کامله داها یاقلاشیر . ابتدائیه‌لریمز ایچون
سویله‌دیکمز کافیدر .

غربك جانلوار مدنیتی، دائما دالاویره‌جی سیاستی ،
هر یرده منفعتجی و خودکام اخلاق و سیرتی، بوتون معامله-
تنده بش سانتیم باغیشلاماز مرابحه‌جی ذهنیتی قارشیسنده
بزم ملتجه آلاجغمز وضعیت اونلره قارشی ممکن اولدیغی
قادار بدناً، معناً، بالخاصه اقتصاداً حائز قدرت اولدیغمزی
بالفعل ، بالتربیه اثباتدن عبارتدر؛ یوقسا بزم آنجاق
اونلره قارشی علو جنابمز ، جلیلکمز بزم ایچون نه‌ایی
نتیجه ویرمش ، نه‌ده ویره‌جکدر !

نتيجه : عمومى مكتبلريمزدن البته نه مهندس وصراف ، نه ده دوغراماجى ويا دميرجى چيقاماز؛ لاكن اهل و ارباب معلملر ، مربيلر آلنده باى حال بر سريت و روحيت اسلاميه دن ، بر وجدانيت وحساسيت مليه دن، بر ذهنيت علميه وفنيه دن سال وحالنه كوره اخذ نصيب ايتمش كافة حيات وحركاتنده دوشونجه لى، چاليشقان ، دوغرى ، تميز، صبرلى ، مقتصد ، انتظامپرور ، خيرخواه ، حقنى قورومقده كوزى پك بير (نورلى) اولارق يتيشمه سى تأمين ايديله بيلير؛ بويله بر جمله فضائل ايله تجهز ايتمش برچوجوق، بر كنجده آرتيق هرهانكى بر محيط ووسطده كى بر ايش ويا مسلكده ترقى وتكامل ايچون مقتضى سرعت ابتدائيه يى، سجيه لازمه يى آلمش ديمكدر. بويله بر ايمان، بويله بر وجدان ، بويله بر ايقان، بويله بر عزم وسجيه ايله طلبه يتيشديره مزسه ك ؛ مكتبلريمزك قاپيلرينه كيليد وورمقده تردد ايتمه يه لم ؛ چونكه تربيه وتحصيلدن غايه : آنجق قابليت حياتيه واحياء ايه مزى ، بركت عمريه واعماريه مزى آرتيرمقدر ؛ باشقا بر شى ده كيل ، واولاماز !.. [١]

٢٤ كانون اول ٣٣٥ — بوغازايچى - قله لى

[١] بو مطالعه نامه عسكرى تالى مكتبلرى پروغراملرينى ملكيه پروغراملريله توحيد ايتمك اوزره، انعقاد ايدن بر انجمنده مقام رياسته تقديم اولونمشدى .

ایکنجی قسم

سلطانیه‌لر بزده‌کی فلسفه درسنك شکل وطرزی- بو خصوصده وجودینه احتیاج کورولن وسائط ولوازم- پروغراملرده‌ز واند ویا نواقص، یاخود تصنیف و تقسیم اعتباریله بر آهنکسزلك اولوب اولمادیغی - فلسفه تدریساتنه دائر مؤلفات تورکیه‌نك کیفیتی - عسکری سلطانیه‌لرنده فلسفه تدریساتی حقنده مطالعه- عسکری سلطانیه‌لرنده‌کی خصوصی وعمومی امتحانلرك طرز وشکلی - بر معلمك احتیاجات عصریه‌یه کوره تکامل ایده بیلمه‌سی- وظیفه‌سنده نفع اعظمی ویره بیلمه‌سی - حاصلی معلمك فیاض وپایدار بر حالده بولوندیریلماسی اسباب ووسائلی حقنده ملاحظه‌لر .

جوابلرم [١]

آنجاق مقام عالیکزدن اصدار ایدیلن بر امر نامهٔ عمومیه‌کی اسئله‌یه تبعاً، بزجه بیلنوب دوشونولمه‌ین دکیل،

---

[١] بو مطالعه نامه معلملرندن بولونمقله مباهی اولدیغم مکتبمز درس ناظری محترم رفیق بك افندی‌یه تقدیم اولونمشدر

بلکه اجرا وتطبیقی ایچون بر زمان وفرصت کوزه‌دیلن
بیر طاقیم اساسات تدریسیه و تربیویه حقنده‌کی ناچیز
ملاحظه‌لرمی ، هیچ بر نقطه‌سنی کتمه لزوم کورمیه‌رك،
کمال سربستی ایله عرضه مسارعت ایدرم :

سؤال : ۱ — درسکزك الکمکمل صورتده تدریسی
ایچون نه شکل وطرز دوشونیورسکز ؟

جواب : ۱ — درسم، که فلسفه‌در، داها طوغریسی
مبادئ فلسفه‌در ؛ طبیعتیله آز چوق علمك ، علمك
داللری بوداقلری مثابه‌سنده بولونان تالی فنلرك بیتدیکی
یردن باشلامق ضروری‌در . بوکا کوره فلسفه تدریساتی
مکتبمزك ایلك ویا اورته صنفلرندن بك باشلایاماز ؛
داها بو صنفلرده مستقر، اساسلی بر ذهنیت علمیه حاصل
اولامامشدر. بونك ایچون درسمك مکمل صورتده تدریسی
شکل وطرزینی دوشونورکن، ایلك اوکجه خاطره لابد
اولان جهت بو تدریساتك ممکن اولابیلدیکی قادار ،
صوك صنفلر اوزرنده تمرکز ایتدیرلمسی ؛ واعدادیه صوك
ایکی سنه‌سنده هافتاده ایکیشر درسدن عبارت بولونماسی
لزومی‌در ؛ یوقسا شیمدیکی کیبی صوك صنفده هافتاده بر
فلسفه درسی؛ وایکنجی سنه‌ده ترسنه ایکی درس بولونماسی
مصیب وآهنکدار بر شکل ده کیلدر .

شوراده کمال اهمیتله استطراداً شونیده عرض
ایده‌یم‌که اعدادیه‌لرمزده فلسفه تدریساتی بوسبوتون

نابحل بولانلردەواردركە بونلر نە غربی، نەدە فلسفەنك غایاتنی دەکیل، مبادی واولیاتنی هیچ بیلمەینلر؛ هیچ دەبیلمەدیکی برمادەحقندە اعتراض جرأتنی کندیندەبولان عنود وجهول أسکی قافالردر .

عجبا بوتون تعلیمات وتدریساتدن مقصد یکانەانساندە زمین وزمانە کورە برسجیە حصولە کتیرمك دەکیلمیدر؟ حسی ، فکری ، ارادی فعالیت وتهذیبلرك محصلەسی اولان بوسجیە البتە اساسلی ومستمر بر تربیە ایلە قابل استحصالدر ؛ وبوتربیەنك عناصر مشکلەسی ایسە ، تماماً حسیات واحتساسات، افکار ومعاقلات، افعال وارادات، اخلاق واعتیاداتدر . بوتون بوعناصرك طبیعتی، ماهیتی، شرائط تحولاتی، حدود تعدیلاتیدە اولباول برروحیات کورمکلە اوکرەنیلوب قاورانیر . بوزمانك پسیقولوژی سنەاستناد ایتمەیەجك تربیە اساساتی، اخلاق تلقیناتی، نەدە اولسە ، ولودوفیاض اولمق شویلە دورسون ، هیچلکە، ثمرەسزلکە محکومدر .

ایمدی البتە برعسکر، ولاسیما برضابط النده‌کی سلاحندن ، معیتندەکیلرك ظواهر احوالندن چوق زیادە کندی روحیتندن ، ومعیتنك معنویات وروحیاتندن خبیر اولمق کرکدر !.. انسان ایشلتدیکی ، ایشلەدەجکی ما کینانی طانیمق مجبوریتندەدر؛ بناءًعلیە مبادیٔ فلسفەنك برنجی کتابنی تشکیل ایدن روحیات ، موفقیتلە ادعا

اولونورکه ، اساس تربیه و تدریسات در، هله بوتون عمرنی ، اولاد وطنه عسکری بر تربیه ویرمکله، انسان وخلق اداره ایتمکله کچیرمکه نامزد اولانلر ایچون روحیات درسندن داها مهمی تصور ایدیله‌من ؛ برده بو درس بر آز - بعض غرب مؤلفلرینك یاپدیغی کبی - تربیه تطبیقاتیله برلکده تعقیب اولونورسه ؛ ثمرات چوق داها زیاده حائز فیوض و برکات اولور، بو طرز روحیات تدریسی ایچون متفکرین محرریندن ، علمای معلمیندن محمد علی عینی بکك اسکی معارف نظارتی طرفندن طبع ایدیلن (أ.رابو) دن مترجم « روحیات درسلری » شایان توصیه‌در.

سؤال : ٢ — بو خصوصده نه کبی وسائط ولوازمه احتیاج کوریورسکز ؟

جواب : ٢ — تدریسات، خصوصیله ابتدائی و تالی تدریسات هر حالده کتابه محتاجدر ؛ معلم آنجاق طلبه یدنده‌کی درس کتابنك مکمل بر آناختاری اولمق اقتضا ایدر، اویله‌که معلم طلبه‌نك کندی کندینه کتابدن نه درجه‌لره قادار مستفید وملهم اولدقلرینی بیله، آراصیره ویره‌جکی درسی یالکز کتابدن کوسترمك ، ودوغریدن دوغری‌یه طلبه‌نك کندیلرینه ایضاح و تقریر ایتدیرمك صورتیله بعض معاینه و تفتیشلرده بولونابیلملی‌در ؛ بوندن باشقا طلبه‌نك، هر هانکی بر درس ایچون، لدی الحاجه مراجعت

ایده‌بیله‌جکی، مؤلفلری باشقا باشقا، برقاچ اثرده بولنورسه
وسعت محاکمه، انکشاف حوصله، مربسنی مواقله‌ایدیلمه
چوق فایدا اولور. بونلك ایچون‌ده اوفاق برر درسخانه
کتبخانه‌سی اولمالی، بویوجك بر دولاب ویا جامکاندن
عبارت بولوناجق بو کتبخانه‌ده آنجق اوسنه درسلرینه،
فنلرینه عائد معلملری دلالتیله آلینمش کتابلر بولونمالیدر؛
واحسفا که بوکون طلبه‌یدنده مطالعه ده کیل، درس تعقیبنه‌یاردیم
ایدر قطعیاً بر کتاب یوقدر؛ چونکه اسکی معارف نظارتی
ایسه‌لر ایچون ترتیب وقبول ایتمش اولدیغی درس پروغراملرینه
کوره، هر درسه عائد، قدمه‌لی بر کلیات میدانه کتیرمه‌مش؛
و قسماً کتاب تجارت و احتکارینه‌ده مع التأسف مانع
اولمقدن اوزاق قالمشدر؛ واقعا بعض برا کنده مؤلفات ومترجم
فلسفیات وارسه‌ده، هیچ بری مکتب، صنف، درس کتابی
دکلدر. هم اسلوب بیانلری آغیر، هم‌ده مندرجات ومحتویات
اعتباریله قسماً زوائدی، قسماً نواقصی حاویدر. هیچ بری اللده‌کی
پروغراملره کوره مرتب ده کیلدر؛ مع مافیه بوکا قسماً ایسه
پروغراملرینك همار عرسنه ده کیشمه‌سی ده آیریجه برسببدر.
ایشته‌کچن سنه‌کی سلطانیه فلسفه پروغرامی باشقا ایدی، بوسنه‌کی‌ده
باشقادر. حتی اصطلاحلری بیله! بنابرین یا مکتب داخلنده بر
مطبعه‌جق، هیچ اولمازسه یك قوتلی برقاچ شاپیروصراف
بولونمالی؛ ویره‌جکمز نوط خلاصه‌لرینی باصدیروب طلبه‌یه
توزیعك یولی باشارلمالیدر. بو کون طلبه‌مزك اکثر

اوقاتی نوط یازمق؛ دفتر دولدورمق بلعو محو ایتمکده‌در؛ بو حال ایسه، کرك الك نازك برعضو اولان کوزك فرط تعبی دولاییسیله، مادهٔ تولیدایتدیکی بیرضرردن باشقا، استنساخ ایدیلنی دور ودراز فکر ومطالعه‌یه وقت بیراقامق صورتیله، معنویه‌ده آیریجه بیرزیان وخساری موجبدر. یازیق کنجلکه، یازیق یارینکی اقبالمزه ! . .

سؤال : ۳ — درسکزه عائد روغرامده زوائد و نواقص، ویاخود تصنیف وتقسیمده بیر آهنکسزلك وارمی! وارسه سزجه شکل مناسبی ناصیلدر ؟

جواب : ۳ — درسم مکتبه یکی کیرمش اولمق ، وداها هنوز بر بچق سنه‌لك بر فلسفه معلمی بولونمق حسبیله ؛ بو بابده سرد مطالعه‌یه کندیمده طبیعتیله کافی ووافی برصلاحیت کورمیورم؛ شوقادارکه بعض سزکیلریمی عرضیده فایدالی بولیورم :

پروغرامده ولوکه مجملا اولسون ، منطق عمومیدن، ویا منطق صوریدن بحث ایدیلمه‌مش اولمق البته بر نقصاندر. منطق‌صوری اصول وقواعدی کوستریلمه‌دن منطق تطبیقی‌یه، (اصولیات) ، ، داها دوغریسی (فلسفة العلوم) ، کچمك دیه‌بیلیرم که ، حساب کورمه‌دن جبره کچمك کبی‌در . منطق عمومی ویا صوری، بر انسان عاقل ایچون نه قادار طبیعی الحصول، حتی شعور بنفسه قیلندن بر منظومهٔ معلومات ده اولسه، ینه صورت مخصوصه‌ده آز چوق کوزدن کچیریلمکه،

تدقيق وتحقيق ايديلمكه احتياج واردر . تفكرك بالذات شكلندن مستخرج قواعد عموميه يي ؛ هر نه يي اولورسه اولسون دوشونورکن فعاليت دماغيه مزك بالطبع بالضروره اتباع ايده كلديكي بواك عمومي قانونلري صورت مخصوصه ده تتبعه هر نقطهٔ نظردن قطعي بر لزوم واردر؟ والبته بويله بر لزوم قطعي يه بناءً دركه منطق صوري ويا عمومي (غرب) ك باجمله مبادئ فلسفه پروغراملرنده ، بو پروغراملره كوره ياپيلمش مكتب ودرس كتابلرنده كنديسنه مخصوص بر ير طوتمشدر ؛ بناءً عليه بزده ملكيه ليسه لريمزده كي بو نقصاني كندي تدريسات پروغراممزه اكمال ايتملي يز ؛ شو قادارکه بو صورتله مبادئ فلسفه پروغراممز بر آز داها كنيشله يه جكدر . بويله تام بر پروغرام تماميله تطبيق ايديلك ايچون ده البته هيچ اولمازسه ، يوقاريده عرض اولنديغي وجه ايله هافتاده ايكي درسدن ايكي صنفك صنفه مخصوصي اقتضا ايدر .

بونك ايچون اعداديه مزك ايكنجي سنه سنه تربيه تطبيقاتيله برلكده (روحيات وعمومي ، تطبيقي قسملريني احتوا ايتمك اوزره (منطق) كوستريليرر . وشمديكي پروغرامك بيلينه مزنه كي بر نقطهٔ نظردن منطقه (منطق تنقيدي عنوانی آلتنده مال ايتمك ايسته ديكي مبحث معرفت (أپيستهٔ مولوژی) ده اصل عائد بولنديغي (مابعدالطبيعات) مدخلنه ترك ايديله رك ، اوچنجي سنه ده مختصر فلسفه تاريخي ايله برلكده اوقودولورسه ، فكريجه تام بر پروغرام

تطبیق و تعمیب ایدیلمش اولور ، و بو صورتله هر ایکی صنف ایچونده بر موازنه میدانه کتیرلمش بولنور .

سؤال: ٤ — درسکزه عائد مؤلفات تورکیه‌یی ناصیل، و بونلردن هانکیسنی هانکی صنفمزه شایان توصیه بولورسکز؟

جواب : ٤ — ایکنجی سؤاله ویریلن جواب ایله قسماً بو سؤالده ده جواب ویریلمش اولدی ؛ مع مافیه داها اطرافلی و تمامیله خصوصی بر جواب اولمق اوزره، عرضه جسارت ایده‌رم، که درسمه عائدیکی وحتی اسکی مؤلفات تورکیه ، داها دوغروسی مترجمات فلسفیه آزلغنه ، و اوته‌دن بری بو بابده‌کی مراقك فطرةً چوقلغنه بناءً ، همان کاملاً دکرسز کتبخانه‌مده جمع ایدیله بیلمش؛ و اکثری کاملاً ، بعضیلری‌ده قسماً کوزدن کچیریلمش در؛ حتی دارالفنو- نمزك طاش باصمه‌سی فلسفیات فورمالری‌ده اونودولمامش در؛ لا کن مع التأسف عرضه جسارت ایده‌رم که بو مترجماتك بعضیلرنده مترجمك، بالذات آکلامادیغی حالده، آکلاتمق ایچون چیرپینوب دوردیغی سطرلر، حتی صحیفه‌لر واردر، و عاجز کز بونی یك‌ده طبیعی بولمقده‌یم ؛ چونکه فلسفه معلوم عالیکز، بشریتك معلومات عالیه و نهائیه‌سی در؛ اولا یوکسك بر ادراك وذکایه، ثانیاً ایکیزلی وحتی اوچوزلو ده‌رین بر وقوف لسانی‌یه احتیاج قطعی واردر . بو ایکی خصیصه‌دن محروم قفالرك ، قلملرك نقلیات و مترجماتی دائما نقصاندر؛ واقعا اثرلرندن پك بیوك استفاده‌لر ایتدیکم

معروف فلسفه استادلرمزدن بالخاصه احمد نعیم بك افندی
آثار فلسفه‌یی ترجمه‌ده جداً الك بیوك بر موفقیت كوسترمكده
ایسه‌لرده، هم مؤلفات و مترجمات منتشره‌لری آز، هم
اسلوب بیان اعتباریله پك منقح و مصطلح؛ متعلمین
ومبتدیلرك اكلایامیه‌جغی درجه‌ده دار و چتین‌در. مرحوم
صالح ذكی بكك مترجمات فلسفیه‌سی‌ده، دوغرو اولماسنه
رغماً، اسلوب اعتباریله بر آز سلاستسز و حركتسز، بر آز
اسنه‌دوب بونالتیجی‌در. قراری فیلسوفك «فلسفه درسلری»
«قاموس فلسفه» سی، دیگر مقالات فلسفیه‌سی ایسه،
اسلوبنك طاتلیلغنه، آچیقلغنه رغماً پك داغینق و صاچیقدر؛
ایچندن چیقمق، بر خلاصه چیقارمق امكانی یوق كبیدر.
شرق و غرب متون فلسفیه‌سنی همان عیناً قوتله تدقیق ایدن
ازمیرلی اسماعیل حقی بكك مؤلفات فلسفیه‌سی‌ده پك مدرسی،
پك مصطلح و پك متینانه بر طرز بیانله‌در؛ حالبوكه فلسفه
كندینه خاص اصطلاحات ایله برابر واضح، شاقولق یعنی
ساده، بلوری بر طرز بیان ایستر؛ واقعا كنجلردن
ودار الفنون معلملرندن محمد امین، مصطفی شكیب بكلرك
آنجاق ایكی بعض ترجمه‌لری واركه اوصاف مطلوبه‌یی
حائزدر؛ فقط نه یازیلم كه داها هنوز نه بر دروس كتابی، نه ده
بر فلسفه كلیاتی میدانه كتیره‌مه‌مشلردر.

مصطفی شكیب بكك اسلوبی آلمانجه اولان، فرانسزجه
جه‌دن مترجم (ملخص روحیات) ی دار الفنون طلبه‌لری

باصماسی اولوب، اعدادیه یه شایان توصیه ده کیلدر؛ چونکه ماتریالیزم ایله چرکین، مشبوع و بویوکدر. محمد علی عینی بکك (روحیات درسلری) اعدادیه ایکنجی سنه یه تخصیصه داها الویریشلیدر ؛ چونکه هم داها قلاسیك معلوماتی حاوی، همده روحیه اساساتی اوزرینه مبتنیدر؛ قالدی که تربیه تطبیقاتیده جامعدر . سکیز اون سنه اول طبع ایدیلان دیکر آثار و مترجمات فلسفیه ایسه، هم عرض ایتدیکم وجهله ، یرلی یا کلیش ترجمه ایدیلمش ، همده اصطلاح اعتباریله تماماً عندی ولاابالیدر ؛ مرحوم بها توفیق، شهبندر زاده حلمی بکلرك ترجمه‌لری بوکا کوزل برمثال اولور؛ بناءً علیه یکی معارف وکالتمز مکتبی برکلیات فلسفیه میدانه کتیرنجه‌یه قدر ؛ بز الده‌کی پروغراملره کوره ، اوته‌یه بری‌یه باش ووروب ، التقاطاتده بولونمق صورتیله ، تقریراتمزك خلاصه‌لرینی طلبه‌یه استنساخ ایتدیرمك مجبوریتنده‌یز .

بیرده بوراده کندیمجه غایت مهم بر اساس عرض ایتمك ایسترم ، شویله که :

ملی ولاسیما دینی تدریسات مستثنا : دیکر درسلر - ایستر ریاضیات وفیزیکیات، ایستر طبیعیات وحیاتیات اولسون - علم وفن اولمق حیثیتی ایله هم عمومی و بیطرف ، همده صرف تجربی ولااخلاقیدر . هر برینك موضوعی یادوغرودن دوغری، یاخود بالواسطه شهودی و آفاقیدر؛

هیچ بری نه وجدان وشعور بشری ؛ نه ده بو شعور بشرك
الك بیوكسلك مفهومی ، الك صوك حدی اولان خالق خیر
وشری نظر مطالعه یه آلماز ؛ حالبوكه فلسفه ایچون تمام
یگانه موضوع دونن اولدیغی كبی بوكونده ، یارینده
عالم معنی دیدیكمز انسانده كی شعور و وجدان ، بو شعور
و وجدانك مبادیء اصلیه سیله صوك حدی اولان خلاق
كون و مكاندر . و بو بیوك ، بو بوتون علم و فنلرك ، دین
وحكمتلرك منبع و مصدری اولان پك جزئیل موضوع
— اطرافنده ، بشریت فكراً شدید وشدادی اثبات
ایتمش اولدیغی آن تاریخندن بری ، بیریكوب شعاویلانان
منظومه معلومات ایله برلكده — هیچ بر زمان نه علم ،
وفن كبی عمومیدر ، نه ده بیطرفدر . نه تمامیله مادی
وحسی ، نه ده محدود وتجربیدر . رطب ویابس ، خطا
وصواب برچوق فلسفی مذاهب و مسالكك ظهوری ؛
ونظریه وفرضیه لرینك الآن مكتب ومدرسه كتابلرنده
بیله مروری بوكا الك بارز بر مثالدر ، شیمدی بركه ،
اللهه بیك شكر : هم مسلمان ایز ، هم تورك ایز ، هم ده
عسكر ایز ؛ بواوچ بیوك و مقدس صفتی حائز اولدوقدن
باشقه ، برده (الكتریك) عصرنده یاشایورز ؛ ایمدی طبیعتیله
بیطرف قالامایان فلسفه تدریساتمزی دینجه ، ملیتجه ،
مسلكجه اولان موجودیتلریمزی ، بومعنوی وارلقلریمزی
بسله یوب دوران مفكوره مزی ، خیرپالایوب اولدورمك

ده کیل ، بلکه بو عصر و وقته کوره تمیه و تقویه ایده‌جك
بر طرزده اداره ایده‌بیلمه‌لی‌یز . هر بری آنجاق بر غایهٔ
حیاتیه‌یه حصر نظر ایدن، و حیات و کائناتی یالکیز بر یوزندن
تدقیق و محاکه ایله بر چوق فلسفی مذاهب و مسالکك
مناقشات و اختلافاتندن کندی دین و ملیتمز ، کندی
صنعت و وقتمز ایچون بر حصهٔ فیض و رحمت ، بر نصیبهٔ
تهذیب و قدرت چیقارابیلمه‌لی‌یز . بو سوزلریمزله فلسفه‌یی
دینی بر سلطه آلتنده بیراقالم ، قرون وسطی سقولاستیك
سیستمه‌نی طوتالم ، دیمك ایسته‌دیکمزه حکم ایدیلمه‌سین:
بزم ایسته‌دیکمز هر منظومهٔ تدریسیه کندی دائره‌سنده
استقلالدار، دیکر منظومهٔ تدریسیه‌لره قارشی‌ده معاون
و حرمتکار ، حتی تبجیلشعار و فیوضاتنثار اولمالیدر . علم
کندی حیطه‌سنده ، فلسفه کندی حیطه‌سنده قالمالی ،
و بو اوچ قدرت تربیویه نتیجه‌لری مزدوجاً و مؤتلفاً میدانه
بر محصله میدانه کتیرمه‌لی، که اوده نورلو و مقدس ایمان
و مفکوره‌مزك غدای انفسی اولسون : و یالکیز بو ایمان
و مفکوره سلطه‌سی فوق احتساسات و تلقیاتمزده اجرای
سلطنت ایده‌ر بولونسون!..

المنة لله : اسلام، بشرك هر وقت، هر یرده اول باول
حیات و سلامتی تأمین و احکامدن غیری بر غایه تعقیب ایتمز.
عنوان مبارکی‌ده بونی صراحةً کوستریر، بناء علیه مثبت
بر تکامل و تعالی دائره‌سنده یاشامق ، نسل و ذریتمزی

یاشاتمق ایچون هر زمانك، هر مكانك عقل سلیم، واحتیاج قویم حضورنده مسلم مقتضیات وایجاباتنی قبول ده كیل، قطعیتله امر و فرض ایدر ؛ بونك ایچوندركه اسلامی لایقیله ، حكمت قدسا سیله قاورایابیلنلر ، اونك دین نظرت وطبیعت ، دین ترقی و كمالت اولدیغی بالاطراف ادراك ایدنلر دینمزله علم وفن ویافلسفه آراسنده منافقلت ده كیل موازات؛ اختلاف ده كیل تام بر وفاق و ایتلاف كورورلر . دینی و بتخصیص اسلامی فن و فلسفه نك فوقنده‌كی روحی و سری، اك غائی و نهائی احتیاجلری تطمینه مامور وناظر كورمه‌ین ، كورمه‌ین كیف ما اتفق بر فلسفه معلمی بو درسی، بیله‌رك بیلمیه‌رك ، بزم ایچون مهم قاتل اولان دینسزلكه، ملیتسزلكه، عسكر علیهدارلغنه ، حرب قاچقینلغنه ، حركت و فعالیت دشمنلكنه ، تام معناسیله بر خودبینلكه فوق العاده بر آلت ایده بیلیر، بونك ایچون ده عسكری مكتبلریمزده‌كی فلسفه معلملرینك یالكز زمان و مكاننك ده كیل ؛ دین و ملیتنك ، مسلك وصنعتنك ده علماً و عملاً ، فكراً و حساً اولدقجه ، امثالنه نسبتله ، متحیز بر شخصیت و سیماسی اولمق كركدر .

بزم دینی و ملی، عسكری و مسلكی عشق وشرفمزه، امل و مفكوره‌مزه ، ولوكه یك اوزاقدن ، كیزلیدن كیزلی قلیچ صاللایه‌جق فلسفه‌یه ، و هر دورلو طرز تدریس و تربیه‌یه بیكلرجه لعنت و نفرین ! ..

سؤال : ٥ — خصوصی و عمومی امتحانلرك طرز اجراسی حقنده نه شکلی مناسب کوریيورسکز، و نه سببله؟..

جواب: ٥ـ خصوصی و عمومی امتحانلرك اوته‌دن بری طرز اجراسنه اوقادار معارضم که، بویلك بویوك دزدیی دوکوب آکلاتمق ایچون بخش ایدیلن شورخصت و فرصت، عاجز ایچون متصل حسرتی چکیلن بر نعمت و دولت تشکیل ایتدی!

أولا: بویله تماماً معین و چوق آرالقلی امتحانلرك بولونماسی شاکردانده کوتی کوننه، حتی ساعتی ساعتنه ایفای وظیفه ایتمك حس و اعتیادینك، مثبت بر سجیه‌نك تکوننه تماميله منافیدر. بوبابده اوزون بویلو تدقیقاتده بولونمادمسه‌ده، بو تورلو امتحانلر حالاً یالکز بر (چین ماچین) ده وار؛ برده بزم کوردیکمدن شاشمازسه، یابدیغی هیچ بر زمان نظر تنقیده آلماز مکتبلریمزده وار، صانیرم.

انتظام دیيه یرتنیرز، بش وقت نمازك آنجاق انتظام وظیفه پروری‌نی میدانه کتیرمك کبی أك یوکسك بر غایه ایله شارع اعظم طرفندن وضع اولوندیغنی سویله‌رز؛ صوکراده طلبه‌دن اوچ آیده بر وظیفه ایسته‌رز! حالبوکه کونده بش دفعه ـ أوت، طبیق بش وقت نماز کبی ـ کندیلرینه روحی یيه‌جك، ذهنی و وجدانی نعمت ویریرز. نه‌دن بو نعمتك کونی کوننه، ساعتی ساعتنه

مقابلی اولان خدمتی ، دین و ذمتی آرامایالمده ، بونی اوچ آی صوکرایه ، اك دوغروسی قوجا برسنه صوکنه براقالم ؟..

دینه بیلیرکه بر معلم ایسته دیکی وقت درسه چکر ، حساب صورار ، حتی اذنسزده یازار ؛ فقط انصاف ایده لم : یومیه درسه چکمه نك ویاوظیفه ویرمه نك محصله سی نه در ؟ قورو بر آفرین ، ویا ساده صویه بر تشکر ایدرم امی ؟ یوقسه اوچی اولدیغنه کوره ، بر کیجه اذمی ؟ بونلرك نتیجهٔ هیچ برقیمت نهائیه و حقیقیه سی یوق! منفی محصله سی ده یالکز اذنسزلك ، هافتا تعطیلندن ، سیر و تنزهندن محروم بیراقمق ؛ حالبوکه بوندن ، طلبه یی هافتاده بر یاپابیله جکی حیات حقیقیه تماشا و تدقیقندن محروم بیراقمقدن داها مضر ، تربیه نقطهٔ نظرندن پك چوق داعیٔ محاذیر نه اولابیلیر ؟ هافتاده برکون مکتبك دیشاریسنه چیقمق ، طبیعی حیات اجتماعیه ایچنه ـ ولوکه کناردن اولسون ـ آتیلمق ؛ بو حیاتك آلدیغی ، آلمق اوزره بولوندیغی یکی جریانلری ، استقامتلری ، انحنالری التوالری سزوب دویمق برشاکرد ایچون ، هله بر کنج ایچون اکمکصو احتیاجندن داها لزوملو ، داها فایدالیدر . تعطیل کونلرنده مکتب بوتون سکاننه قاپیلرینی قاپامالیدر . محبوس و منزوی ، معتزل و خیالی ، حاصلی غیرطبیعی حیاتلردن ؛ و بو حیاتلری میدانه کتیرن عامللردن هیچ

برزمان فیض ، نور دوغماز . (حیات حرکتدر) ،
(جمعیتده محض رحمتدر .) حیاتی و اجتماعی بر
متعارفه‌در . جمعه کیجه‌لرنده و کونلرنده ، بزمسلمانلرجه
اولدقجه هیجانلی وقتلرده بر کنجی ، بر صبی مکتبده
حبس و تجرید بدنی و روحی تربیه‌نامنه دیرم، که جنتدر،
جنت درجه‌سنده‌کی بر ضلالات فکریه‌نك میدانه کتیردیکی
بر اخانتدر؛ بویله جزالر یرینه کیزلی دایاق اصولی چوق
ایيدر ، و بزم چوجوقلره کوره‌ده چوق داها نافعدر ؛
صاقین دایاق جزاسنه رضا کوستردیکم آکلاشیلماسین :
دیمك ایسته‌دیکم ، دایاق هافتا اذنسزلکندن اهون ، داها
از ضررلیدر . درس اذنسزلکی ، وقعات اذنسزلکیده
بو شکل و صورتی کاپاً ده کیشدیرمه‌لی . طلبه آیاقده
طوتولمق ، ویا ایکی اوچ ساعت قادار کیج صالیوریلمك ،
ویا مکتبه جمعه کونلری ایرکن عودت ایتدیریلمك کبی
بر شکل و طرزه قونماليدر .

ثانیاً : روحیات علمنك ذهنیات مبحثنده‌کی ادراك
و حفظ قانونلری بزه قطعی وستریيور، که معلومات
و محفوظاتمزك تجربات مخصوصه‌سنده وضوح و استقرار پذیر
اولماسی کیفیتی آنجق مفکره و حافظه‌مزك اخذوا کتساب ،
حفظ و ادراك ، ترتیب و تصرف ایتمك ایسته‌دیکی
مفهومات و مواد ایله اشتغال ایله‌دیکی وقت و زمانك
طول و قصریله علاقه‌داردر . کندیلریله پك آز زمان

اشغال و اتعاب ذهن ایله‌مش اولدیغمز افکار ، یك دار بر وقتده تلاشله حافظه‌مزه آلیوردیغمز معلومات، طول مدت کوانش ویاغمور کورمه‌ین نباتات قبیلندن ، هیچ بر محصول ویرمه‌مکه محکومدر . بوتون تدریسامزك فساد و عقامتی ، عدم هضم و تمثلی بوکبی نقاطده آرامالی‌یز.

اوچ، آیده‌داها دوغروسی سنه‌ده بر شاکردانی بوتون مدت تدریسجه بر آشنائی و موالست حاصل ایتمه‌مش اولدقلری بر بیغین متنوع معلومات اوزرینه برقاچ کون، برقاچ هافتا ـ آرتیق بو ، درس کسیمنك ، وهر درس امتحان آرالغنك مدتنه‌تابعدر ـ عادتا احتراص درجه‌سنه واران هیجانلر ایچنده صالدیرمق، دییه‌بیلیرم،که قوای ذهنیه‌یی تخریب درجه‌سنده صحت بدنیه، سلامت عضویه‌یی‌ده خیرپالامقدن کری قالماز . عضویة معده ایچون ناصیل منتظم ومتوازن بر فعالیت لازمسه ، روحیةده معنوی هضم و تمثیله مأمور مفکره ایچون اویله منتظم ومعتدل بر مشغولیت اقتضاایده‌جکی بوکون ظاهروباهر برروحیات، برعلم تربیه حقیقتیدر ؛ حتی بو بدیهیهٔ تربیویه و روحیه اوزه‌رینه‌درکه‌برسنه‌لك تحصیل مختلف‌دوره‌لره، دوره‌لرده یکدیکریله متوازن عدد دروسه تقسیم ایدیلیر ؛ و دائما بر موازنه کوزه‌دیلیر .

اولچوسزایشلر هروقت نتیجه‌ده کاریرینه‌ضررایشلر. حاصلی خصوصي وعمومي امتحانلریمزك الغاسنده

کار عظیم واردر؛ چونکه مجربدر: بعض اجنبی مکتبلرنده
یاپلمش تجربه‌لر شاکردانك بوکبی عمومی امتحانلر محن و مشاقی
یوزندن ثقلت بدنیه‌جه (٠,٥ : ٢,٥) کیلو درجه‌سنده
بر تنزل و ضیاعه دوچار اولدیغنی تحقیق ایتدیرمشدر .

ثالثاً: امتحانلریمزده‌کی بو طرز سقیم انتظام و مضبوطیتی؛
روحی و دماغی سلامتی ، عضوی و بدنی صحتی اخلال
ایتمکله‌ده قالمیور، ینه ابی : بر طرفدن‌ده درس کسیمی ،
امتحان مدتی دییه‌رك؛ قوجا سنه‌نك تدریسیه‌نك هیچ ده کیلسه،
طوپارلاق حساب ، ایکی آییی عادتا خمس ویا ربعی
بیهوده یره‌ده کیلی ، تماماً مضر و منفی اولارق، بلع ایدوب
کیتمکده‌در ؛ تدریس مدتنه بو وقت‌ده انضمام ایتسه ،
البته تحصیل ایچون پك بویوك بر قازانج اولور؛ هله بزم
کیبی یکیدن یکی اوقویوب اوکرونه‌جکی ، کوروب
کوستره‌جکی علمی و صناعی مواد، عشرات و مأت خانه‌سندن
پك بالا و مزداد بولونان بر ملت ایچون وقت؛ تجاری تعبیریله،
عین نقددر؛ قالدی‌که خصوصی امتحانلرنده‌ده آز چوق درس
کسیمی یاپان ، اوراق امتحانیه تصحیحی ایله‌ده بر ایکی
درسی او یالانان بعض رفقادی کورورم ، دیمك اولیورکه
امتحانلریمز تصرف زمان اعتباریله‌ده پك محذورلیدر .

رابعاً : بو طرز غریبده، بو شکل عجیبده‌کی امتحانلرمز
بونجه مضرات و صعوباتیله برابر ، باری بزه شایان استشهاد
و سزاوار اعتماد بردرجه موفقیت ، ویا بر نتیجه فعالیت

وقيمت ويره‌بيليرمی ؟ نه‌كزه‌ر امتحانده برچوق
قوپياجيلرك ياقالاغاسی، حتی صورت مخصوصه‌ده كونلرجه،
بلكه هافته‌لرجه برچوق كوز نوری دوكوله‌رك ، هند
باصماسی مجيديه قطعه‌سنده‌كی مصحف شريفلر كبی، اك
اينجه برقلم ايله تحرير ايدلمش برچوق قوپيا دفترلرينك
دردست ومصادره ايديلمه‌سی بونجه تنذيرات و تعقيباته،
تأديبات وعقوباته رغماً قوپياجيلق دنيلن بو ساخته‌كارلغك
الآن مكتبلريمزدن تماميله‌ آلی، آتكنی چكمه‌ديكنی واضحاً
كوسترمزمی؟ . واعتراف ايتمه‌ليدركه هر درسه چكيلديكنده
صفر آلمش ، بلكه‌ده اذنسز قالمش آچيق كوزلو ، فقط
بوزوق اوزلو برافنديك بواعجوبه طرزنده‌كی امتحانلريمز
سايه‌سنده ، آنجاق بوسايه‌ده‌ك خلق و بخش ايده‌بيلديكی
قورناز برخيرسزلق امكانی سايه‌سنده خصوصيلرده ،
هيچ برشی بيلمديكی حالده ، صنف كچمه‌سی ؛ همده
دولغون نومرولر آلمق صورتيله بوترفيع نعمتنه مظهر
اولماسی دائما احتمال داخلنده‌در . والبته هم واقع اولمش در،
همده ينه اولور .

ذيمك اوليوركه نيجه مشكلات و مزاحم ، نيجه
- همده ايكی طرفلی - مديد ومتوالی انتظارات ومشاغل
نتيجه‌سی ده ، يوميه درسه چكمه كبی ، نهائی و حقيقی
برحكم قطعی ، بريقين تجربی افاده‌سندن ؛ امتحانلردن
بكله‌نن ، بيلنلرله بيلمه‌ينلری آيراجق، برقسطاس حساس

اولمقدن اوزاق قالييور . متعلمين ومعلمينجه محضا شكل يوزندن ، ييپرامش بر كورەنەكه كورجەسنه اتباع يوزندن قاتلانيلان بوزحمتلر البته هم مكتبلريمز ايچون ، همدە مكتبلريمزدن فيض حيات بكلەين ملتمز ايچون محض رحمت ، عين فائدە ومنفعت اولا بيلەجك بر شكله قونابيلير .

خامساً : قوپياجيلغك، آچيق تعبيرله، بوساختەكارلغك مكتبلريمزدە بو صورتله ادامەسنه ، حتى تميەسنه رضا تحصيل وتربيەدن بكلەنن اخلاقى و سجيوى غايهٔ قصوى ايچون برسم قاتل دەكيلميدر ؟ امتحان زماننده ممتحن ونظارتچى معلمين ومربيلر قارشيسنده طلبەنك استرحامكار وملتجى ، ويا كوزدن سورمەيى چكمكه آمادە بريان كسيجى كبى ـ دائما ادنى برمسامحه وتهاوندن ، داها دوغروسى برسوء استعمالدن استفادەيه مهيا بر وضعيتدە، بر ذهنيتدە بيراقيلماسى.. وقوپيا ايدركن ياقالانه‌ويرەنلرك هرطرفدن يوكسەلن قولى وفعلى برچوق تكديرات وتأديباته معروض قالماسى شاكرداندە تحصل و تكملى كورمكه ساعى و متحسر بولنديغمز ذاتى ومسلكى (عزت نفس) ى نه درجەلرە قادار خيربالاديغى ، حتى اولدورديكى اثباتدن مستغنيدر. اما ديئيلەجككه، قوپيا ياپانلر هر حالده برقسم شاكرداندر ، آزلقدر ، بونى بو درجه اعظامه محل يوقدر ؛ فقط دوشونەليكه تربيه وتحصيل آنجاق عمومه

تشمیل ایدیلمك صورتیله، برملت ومسلکه فیضبخش اولور. بزه دوشن وظیفه، ممکن اولدیغی قادار، هر یرده حققه مراعاتدر، آنجاق حقك ظهور و انکشافنی تامینه بذل اقداماتدر.

نتیجهٔ کلام : اوته‌دن بری کاملاً تحریری یاپیلان خصوصی ومشروطیتی متعاقب اونده یدی اولارق تحریری یاپلمغه باشلانان عمومی امتحانلریمزك شیمدیکی طرز اجراسی من کل الجهات، حائز فساد ومضراتدر. حریت ومشروطیتله برابر مکتبلریمزدن قالدیریلان بو بلیهٔ عظما امید ایتمك ایسترم که بو دور ملیت و انتباهده تمامیله الغا ایدیلیر ویا اصلاح اولونور.

بولدیغم چاره، اك دوغروسی هر متمدن ملتك قبول ایتدیکی طریق امتحان، که بزم اك عالی مؤسسه‌مز (ارکان حربیه مکتبی) نجه‌ده تمامیله مرعیدر؛ نوط اصولی. بونك ایچون اولا امرده درسخانه‌لریمز موجودینك یکرمی بش کیشی‌یی آشمایه‌جق صورتده قبول و ترتیبی؛ ثانیاً معلملرك بونك یاقیندن طانیابیله‌جکلری شاکردلرینه بعض صنف ودرسلرده، فقط صیرادن اولمایارق، درسه چکمك، بعض صنف ودرسلرده‌ده آنجاق وظیفه ویرمك صورتیله یاپاجقلری یوقلامالرده آنی وعلنی ویره‌جکلری نوملرك درس نظارتنجه، کرك بر مراجعت واقع اولسون کرك اولماسین، دائمی بر مراقبه ایله برابر ضبط

وتدقيقى ؛ سنه نهايتنده اوچ ويا دورت دورهٔ تدريسيه
نومرولرى مجموعنك وسطيسى آلينارق طور و حركتك،
سجيه وفعاليتك بخش ايده‌جكى هر هانكى بر امثال ايله
ضرب ايدلدن صوكرا، بهر درسك حاصل اولاجق تام نومروسنك
اصفى او درسدن ، وعموم تام نومرو يكونى ثلثانك‌ده
عموم درسلردن ترفيع صنف ايتمكه حق وصلاحيت بخش
ايتمه‌سنك اساس اتخاذى‌در . بو صورتله نتيجه عرفان و
اخلاق ، ادراك و فعاليت محصله‌سى اولور ، تماميله‌ده
حق يرينى بولور ؛ چونكه علمى و اخلاقى قيمتلرى
توحيد ايتمدكجه، وحدت تربيه‌ده تأسس ايده‌من . علمى
واخلاقى تكاملات يكديكرينه موازى كيده‌من . بر عمل
وثمره‌يى انتاج ايتمه‌ين علم وسجيه، حياتى قيمت اعتباريله
هيچدر . بوندن باشقا پك مهم ، اساس تحصيل اولان مهم
درسلر ايچون آيريجه بر امثال‌ده وضع وقبول ايديله بيلير ،
هر حالده تربيه‌يه ، ملّيته ناظر درسلرك امثالى
يوكسلديلمه‌ليدر .

سؤال : ٦ — بر معلمك احتياجات عصريه‌يه كوره
تكمل ايده‌بيلمه‌سى ، نفع اعظمى ويره‌بيلمه‌سى ايچون؛
معلملكى فياض و پايدار بر حالده بولونديرمق ايچون
نه كبى تدابير ووسائل تأمين بويوروروسكز ؟

جواب : ٦ — معلمكك تام جان داماريته دوقونان
پك جانلى، وطنى و ملت ايچونده اك فايدالى سؤاله

جواب ویره‌جکن، برپارچه صبر و تحملکزی، قیمتلی وقت و اشتغالکزی سوء استعمال ایدرسه‌م، عفو طلب ایدرم؛ چونکه حالا بر دورلو حل ایدیله‌مه‌ین بر مسئله‌یی قابل حل بر وضعیته کتیرمک ایسته‌رم:

بر معلم احتیاجات عصریه‌یه کوره تکمل ایده‌بیلمک ایچون، اولا بو عصری و بو عصرک احتیاجلرینی طویمق لازمدر؛ بویله بر معلم ایچون، هیچ شبهه یوقدر که مسلکینه عائد بو کونکی ترقیاتی، بو کونکی جریانلری هان سنه‌دن سنه‌یه دکیشن تعلیم و تدریس طریقلرینی تعقیب ایتمک اقتضا ایدر، حتی بو ترقیاتک، بو جریانلرک بو طریقلرک یالکز بزده‌کی، بزم مملکت و معارف عالممزده‌کی صفحات سیرینی تعقیب و تدقیق ده، تماميله، حصول مقصده کفایت ایتمز. تدریس ایتدیکی علم و فنه دائر (غرب) مؤلفات و رسائل موقوته‌سندن، جرائد مصوره‌سندن استفاده و استناره یولنی بیلوب طوتمق کرکدر. قالدی که بر معلم کندی زمان و محیطنی بحق عارفی؛ اوقوتدیغی علمک‌ده آز چوق فلسفه‌سیله برلکده، واقف بولونمالی‌در. تا که حال و مملکتک احتیاجلرینی سزسین. اوکا کوره ده تدریساتنده، تلقیناتنده آن‌بآن متجدد بر تصرف مصیب یاپابیلسین؛ او قسه یالکز او کرندکلرینی، کوردکلرینی، حافظه‌سنه نقش ایتدکلرینی مه‌قاینک یرسیسته‌م آلتنده، تماميله شکل رسمی‌یه موافق بر صورتده تقریر و تکراردن

باشقا برشی یاپامایان، یاپامایان بر دماغ هیچ برزمان بر قابلیت تکامل کوستره‌مز؛ هر کون دکیشن معنوی و روحی احتیاجلری تطمین چاره‌سنی بر دورلو بجره‌مز!

قالدی‌که بر معلم عین زمانده‌ده بر مربی‌در: افکار ومعلوماتندن چوق زیاده اطوار واعتیاداتیله، تجربه دیدیکمز عینی طرز حساسیت وفعالیتیله طلبه‌سنك وجدان وحسینی، فعالیت وحرکتی اوزرنده ایزلر بیراقیر؛ بونك ایچون معلم کوندن کونه علم وعرفانی، ایمان وسجیه یوکسکلکنی آرتیرمق اقتضا ایدر. بویله بر معلم ومربی‌ده هیچ اولمازسه، یومی ایکی غازه‌ته اوقومق؛ فنی وفلسفی، ملی ومسلکی بر مجموعه‌یه آبونا اولمق؛ ملیت ومسلکنه عائدیکی چیقان آثار ومؤلفاتی درحال ایدینمك مجبوریتنده‌در؛ یوقسه مملکتك یومیه بر غازه‌ته اوقویان چوجیسندن، حمالندن – وقوف زمانه اعتباریله – دون بر موقعده قالیر؛ چونکه حمال، عامی هر حالده دائما آچیق وقاریشیق بر حیات ایچنده‌در؛ معلم ایسه دائما قاپالی ویکنسق بر حیاتی سوروکلر.

ایشته معلمك بو اوقوما، اوکرنمه احتیاجنك دفعی‌ده، بو کونکی پارایه کوره، سنوی کتب وجرائد بدلی اولارق لااقل اوچ دورت بیك غروش بر تخصیصات قبول واعطا سیله ممکن‌در؛ یوقسه معلم کونك اك بویوك حوادثلرینی طلبه‌سی آغزندن دویمق؛ ترامولیده، واپورده یاننده -

کیلرینك غازەتەلرینی کوز اوجیلە خبرسیزلامە اوقومق
دوکەلرینە بیراقیلیرسە؛ ألبتە دیری ئولولر صیراسنە کچر!
بوندن باشقا، برمعلم کوندە بش دفعە کندینی، اوستنی
باشنی اوانه و تشهیر ایدەجك یوکسك بریرە، کرسی
تعلیمە چیقمق ضرورتندەدر؛ البتە طلبە کوزیدە، هر
شی کبی، حقنی ایستر: کندینه عرفان بابانی ایدنزداتی
قیافت اعتباریلە بر نظافت ومضبوطیت، چیپلاقلقلە کیر
لیلکك دامی اولابیلەجکی مادی ومعنوی مستکرەلردن
مصون بر انتظام وطهارت ایچندە کورمك دیلر. قرون
وسطادە یاشامیورز: خیر قالی، یاغلی یاقالی، اوستی باشی
ییتمش، بینی صاقالی بری برینە قاریشمش معلملر،
استادلر علماً چوق یوکسك دە اولسەلر، سجیة زمانلرینك
آدابی صایلامازلر؛ بر معلمك احتیاجات عصریەیە کورە
تکمل ایدەبیلمەسی جهتی دریپش تفکر ایدیلیرکن، البتە
قیافت اعتباریلەدە، مقتضای صنفی سکوتلە کچیشدیریلامز؛
بناء علیه بلا تفریق معاش وصنف باجملە معلمینە جرائد
وکتب بدلی اولدیغی کبی، سنوی بیردە البسە بدلی
تخصیصاتی قبول ایدیلملیدر. بودە بوکونکی پیاسەیە کورە،
دورت بش بیك غروش طوتار.

برمعلمك نفع اعظمی ویرەبیلمەسی جهتندە کلنجە:
البتە اومعلمك اولانجە مساعیسنی، بوتون قوای روحیە-
سنی یالکیز وظیفهٔ قدسیاسنە حصر وتخصیص ایتمەسی؛

وبوقوابیده مغذی ومقوی ، اُ کولات، چای قهوه کبی مشروع منبهات ومشروبات ایله محافظه وتجدید ایده بیلمه سی اقتضا ایدر ؛ یوقسه معلملکنی طاشینیلماسی کوج بر بار معیشت کبی، آنغاریا تلقی ایدن ؛ وآنجاق اولاد وعیالدرد معیشتیله دیشاریده ده مسلکی، غیرمسلکی وظائف ومشاغل آرقاسندن سکیردوب قوشمق مجبوریت فجیعه سنه دوشن بر معلم حدذاتنده بالجمله اوصاف مطلوبه یی حائز ده اولسه ؛ ینه اصل وظیفه سنده ، خدمت مقدسه سنده حد اعظمیده ثمره ویره منز ؛ بناءً علیه معلمین معاشاتی قدمه لی، صنف صنف اولمقله برابر ، هرزمان ایچون بر معلمی عائله سیله برابر دویورمالی؛ اونی خارجده بر درس ویا وظیفه آلمق خصوصندن تمامیله مستغنی قیلمالیدر .

ایشته کورولیورکه بر معلمی زمانك احتیاجاتنه کوره تکامل ایتدیرمك ، تورکجه سی یتیشدیرمك ایچون اونی روحیةً وعضویةً بسله یوب دویورمق .. فیاض برعرفان متجدد کرنشی آلتنده ؛ قالوریسی تام ترتیب بر محیط تغذی ایچنده ؛ فقر وفاقه یه ، اهمال وتسیبه نسبت ایدیله مه یه جك بر کسوه وقیافتده یاشاتمق کرکدر؛ والا، معلم بیك برضرورتك زبونی قالیرسه، کندیسنده اوقودیغنی آکلایا جق قادار بر حضور بال، برسلامت فکر ومحاکمه تأسس ایده منز ؛ وبوکونه قادار بوتون مسالك نظریه وعلمیه اربابندن کری وآشاغی تلقی ایدیلن؛ متروکیت ومنسیتلریله

بالجمله مأمورين و ملت خدامنك تماما صف خارجنه
چیقاریلوب اتیلن معلملر و مسلکلرنده بر قاریشیقلقلری
گیدەمزلکه

حالبوکه بیلیرسکز: مکتبمز، قوجه قلعەلی بوتون
جهاد فنی، جهاد استقلال مدتجه کاغدخانه قیرلرینه ماچقا
قرەقولخانەسنه آتیلدیغمز ملت مستثنا، هیچ عاطله
وباطل دورمادی: طبیعی حرب عمومیده اولدیغی کبی،
فقط داها چوق شدید انکللر ومحرومیتلر ایچنده، بونده
ووطن قربانی ویرهانله کبرای ملت قهرمانی یتیشدیرمك
صورتیله، ایفای خدمت ایتدی؛ حتی بر زمانلر قلعەلینك
یکی حربیەسنه کتیریلن حربیه طلبەسیله برلکده، مکتب
اوکندن کچن فراری صدر معهودی آنجاق ملت کنجلکی
وانبزلغیله (یوها! یوها!) باغیراراق، آدام عقللی
بر واسطهٔ تحقیر اجراسندن ده کری قالمادی؛ مدیر وضابطانی
اهتماماتیله سلاح و بومبالرینك بو بولشیزا قسمنی او وقتکی
نامشروع حکومته، واونك شونك ضلالت و جنایتی
اولان اینکیلیزلره تسلیم اتمیوب کوز اوکندن آشیردیردی.
بوبله تماميله وطنی، زمانی ومدنی حرکات وتظاهراتی
یوزندندرکه: معهود (صباح) غزتەسنك و نلرجه،
هفتالرجه سوروەن مصنع فتنه وتزویرلرینه مغرضانه،
مدیرینك، بلوك ضابطلری بدر بعضلرینك مرکز قوماندانلغنه،
دیوان حرب عرفیه سوروکلنمك، حتی توقیف اولونمق

صورتیله تکدیر وتجزیه‌سندن باشقا ، الك نهایت بوتون
مکتبلیجه مقهور آغاغدلقانه قیزلرینه چادیر آلتلرینه تبعید
وتهجیر اولونمق وقعه فجیعه‌سنی تحدث ایتدی !

حاصلی مکتبمز ، قوله‌لی عسکری اعدادیه‌سی بك مادی
واحتیاج تعلمات ملیه‌یه وظیفه اصلیه‌سنك قابلیت
ومساعده‌سی نسبتنده اشتراکات جهادیه‌ده بولوندی ؛ واخیقا که
بوکون بنه زوالی مکتب منسوبینی سنلری بو کسلمه‌کی
آداب ملیه ومسلکیه‌لریله موافق کورمه‌دکلری ایچون
اولاجق : بو انقلاب ملیه قارشی تحرکات ومعامله‌ده باقی
ایدیلیورق : تلطیف وترفیه ده کیل ، توجه والتفاته مظهریت
نعمتندن بیله ، اوزاقده یاشادیلیورلر ؛ بر توردلو بوملتك ومعرفت
زمره‌ٔ خدامنك وظیفه وخدمه‌ٔ خلاص واستقلال حربنه
اشتراك ایتمش اولدیغنه قناعت تامه حاصل ایدیله‌میور ؛
حالبوکه بومادی ، ومعلوم عالم شواهد وبینات بر طرف :
اونوزه آلتی ویدی سنه تدریسیوسی ادبیات دفترلرینه ،
سرجه محفوظ ومضبوط برسنه ظرفنده‌کی اوقوتدقلرمزی
کوسترن پروغراملرله بولنمرم عاید سؤال ومسأله نامه‌لره
باقیلسین : درحال کورولورکه دولتلیمز ، بوکون دنیانك
الك شانلیسی غازی رئیس پاشامز حضرتلرینه داها رسماً
غازیلك عنوانی ویریلمه‌دن داستان حماسیه ازبر منظومه ،
اولارق شاکردان وظیفه دفترینه کچمش ؛ ویه اوقوتدقلری
تصویر جلادتلری همان بوتون درسخانه‌لرمز دیوارلرینه

بحثی مفخرت و شرف قیلمش ایدی؛ رجا ایدرم: یالکز ادبیات دکیل، بوتون ملی، حتی فنی تدریسانی اداره ایدن آرقاداشلرم اکر طلبه‌یه متصل ملی و وطنی وجدان و مفکوره دائره‌سنده افاضهٔ عرفان ایتمه‌یدی؛ حدیث السن یاوروله وارینجه‌یه قادار، کنج طلبه‌من (آنقره) یولنی، جهاد ملی طریق اسلمنی طوتارمیدی! و بو کون بو طلبه قارشیسنده بز نه موقعده قالیردق؟.. او زمان درسخانه‌لریمز بوتون بوتون بوشالمق درجه‌لرینه قادار وارمامشمی ایدی؟ استانبولك بعض صاتیلق، ویاقاریشیق، وصاپیق قفالری، قلملری غازه‌ته‌لرده، قونفه‌رانسلرده «آرتیق قیلیجك ایشی بیتدی!»، «الوداع صیرمالی آپولتلر، یالدیزلی ماهموزلر!»، «آنقره‌ده‌کی آغالر کاسین ده، شو قارشیکزده‌کی سیار دکیز قلعه‌لرینی بورادن چیقارسین!» کبی هرزه‌لرله، معظم و مسلح ملتك قوهٔ نامیهٔ مقاومتنی قیروب دوکمکه یلته‌نیرکن، بز کرسیلریمزك باشندن سراپا اخلاص و هیجان بر لسان و وجدان ایله متصل «قلیجك بویوکلکی» ندن، «عسکرلکك اولمزلکی» ندن، «وطنپرورلکك یوکسکلکی» ندن بحث ایتمیورمی ایدك؟ حتی ۳٦ : ۳٧ سنه‌سی ویردیکم ادبیات تحریر موضوعلری‌ده، تماماً بو زمینده ده کیلمی ایدی؟

انصاف بویورولسون: همان یوز کشی‌یه واران اسکی قادرومزن ایچنده بیله (وحید)ه، (فریده) ه؛ بونلرك برنجی،

ایکنجی درجه‌ده‌کی اعوان و یارانی اولان خونه یلیده ادنی مرتبه‌یده‌کی خصوصیت و انتسابه، و بو صورتله ملت چاناغندن آز چوق جرده یتار وکباب ایتمش آلچاق تلك برسیا وارمی ؟ شو دارالخلافه‌ده هر گون مدنی ومنور، محترص واشر، عاطل واجهل، بطال ومغفل نیجه سیاست زمانه ادانی و اشقیاسنی حاوی برچوق دقار وتانی الده ایدیلیرکن ؛ نه‌دن بر دقیقه‌مزه تصادف اولونمیور ؟

قله‌لی نك بوتون معلمین ومنسوبینی، متعلمین ومستخدمینی بو یوك بیرعلم موسسه‌سنه شرف ویره‌جك وجه ایله، دائما بویله بر ضلالت وعنادن ــ عنایت حق وحقیقت، وبرکت علم و حکمت ایله ــ تماماً مصون و دور یاشامش ؛ دائما ملت اراده ووجدانینك اصدار ایتدیکی اوامر وفرامینی کندی وجدانلرنده، کندی ایمانلرنده حرفی حرفنه، نقطه‌سی نقطه‌سنه سزمشلردر !...

قیصاسی : حرب عمومی وجهاد ملیده بو قوجه ایکی دوره جدال ایچنده آنا وطنك خلاص و شرفی اوغورنده معصوم و تازه قانلرینی آقیدان اك منور، اك کنج وملتپرور ملازملر، یوزباشیلر دینه بیلیرکه اکثریتله قله‌لی تحصیلی ایله قالان؛ ایلك ملیت ومسلك عشق وسوداسی آشیلانمش آنجاق قله‌لیده آلان بر قسم کنج ضابطاندر ؛ شیمدی شو حقائق باهره ودلائل زاهره قارشیسنده مکتبمز

معلمین وامرا وضابطانی ملیت وملی سلطنت مرتجعلری

كي تلقى ايديلەلىميدر ؟ كندىلرينى بويلە برشانبەدن رسماً قورتاراجق بر استقلال مادالیەسیلە تقدیر و تلطیفە الیق و احرى دكيلميدرلر ؟

بوكونە قادار هردوردەاوغراديغمز غدر واعتساف او قادار چوقكە آكلاديلاماز : صيراسى كلمش ايكن ، درد ياغما قيلندن، ناصيل مرض وتبيندن كرى قالينير، كە بوكون ملتە نفخ حيات، ملتى تماميلە مظهر تجددات ايدن تورك اوردوسنك عسكر، سيويل بوتون صنوف منسوبينى ايچندە آنجاق مكاتب عسكريە معلمين وضابطان و امرا سيدركە مغدوريتلە بنامدر !

اون سكيز يكرمى سنەلك ملازملر ، يوز باشيلر ، آرتيق هيچ بر يردە ايزبنە راست كلينەمەين قول آغاسيلر [١] يالكيز بزم آرامزدە مستحاثات قديمە نوعندن، بونى بوكوك، كوكسى چوكرك، يورەكى يارالى، ايللرە قارشىدە يوزو قارالى بر حال ووضعيتدە ؛ فقط ينە وظيفە پرست وفعال ، ينە عزوم واميدوار بر حال و ذهنيتدە بولونيور !

ايچمزدە الكصوك بيكباشى اولابيلنلر مادام الحياة بو رتبەدن مافوق بر رتبە طلب و دعوى ايتمەيەجكلرينە سندلرمى ويرمديلر ؟ قادرو مساعدەسزلكى ايلە مكتب مكتب، كوشە بوجاقى دولاشماديلر؟..

---

[١] اخيراً بونلردن ايكى يوز باشى بر قول آغاسى ، بوقادار زمان ترفيع ايتمەدكلرى ايچون، تحديد سن قانوننە توفيقاً تقاعد ايديلمشدر.

واقعا علمه ، ولوكه بزم مملكت درجه‌سنده اولسون ، پیدای نسبت و اختصاص ایدنلر « العلم اعلی الرتب » البته هر کسدن اي تقدیر ایدرلر ؛ نه‌چاره‌که بویله معنوی بررتبه صاحبندن ، اوده تماميله بر تكيه دوریشی کبی ، آنجاق قدمی دولاییسیله معاشـجه بر نعمته ، مادی بر فیض ودولته مظهریت صیراسی کلنجه ؛ جهان « مافوق رتبه و خدمت وظیفه‌سنی کوره‌بیلیرمی ؟ قطعاتده شو قادارسنه فعلاً خدمت ایتمشمی ؟ » طرزنده مافوق الامکان خاصیتلر آرانیور ! هیچ صورولمیورکه بو آدمجغز من کل الوجوه مقدس اولان تربیه وتعلیم ، تدریس وتلقین وظیفه سنده ثمره وموفقیت کوستریبورمی ؟ اولاد وطن علم و عرفانندن ، اخلاق و وجدانندن کرکی کبی استفاده واستفاضه ایدییورمی ؟ بو کونکی عرفان احتیاجلریمزی تطمینده ، قارینجا قرارنجه‌یه ماصدق اولسون ، برموثر ، مثبت وخیرلی بر عامل اولابیلیورمی ؟

حتی آلایلرده‌ستاژ یاپمق ایچون ربع عصری متجاوز بر زمان کمال عفت و کفایتله یاپدیغی جوغرافیا معلملکنی کوز یاشـلری ایچنده ترك ایدن ، و فی الحقیقه اوردوده بالفعل وراساً بر آلای قوماندانلغی هم محاربه میدانلرنده ، همده موفقیتله یاپان محترم بر رفیقمز وارکه ینه قائمقـام اولامامش ؛ چونکه آنجاق ملیت عزت نفسنك یوکسلکـندن

دولايی آلمان ممتحنلری، مصدقلر طرفندن بر تورلو بکنیلمه‌مش‌در ! أخیراً‌ده تقاعدی اجرا اولونمش ، و بو کون آرامزده الکجزئی بر اجرت تدریسیه ایله اسکی خدمت ووظیفه‌سنده چالیشمقده بولونمش‌در .

فقط شو فجاعت وغرابته باقیکزکه حالا مکتبمزده صوك معلملك رتبه‌سی، معاشی اولان بیکباشیلقدن متقاعد بو کبی مغدورین ؛ هر بری اساساً صنفنك هم ایلریسنده چیقان ، هم‌ده اخلاقاً آزچوق متخیز بولونان بو قدمای معلمین‌ده بو الك کمالی و ثمره‌لی ، فقط مادةً و معیشةً الك پریشان و آجیقلی دورهٔ حیاتیه‌لرنده، آجیقده‌کی موظفلره یربولمق املیله، قاپی دیشاری ایدیلمك ایسته‌نیور؛ شیمدی رجا ایده‌رم، آرتیق بوظروف وشرائط تحتنده من‌بعد ، بزه کوره اولسون. علم آدامی، متخصص معلم یتیشیرمی؟

بو کونه قادار هر دورك مروروزمانله ا کسیله‌جکی یرده آرتان نیجه تقییدات و تعقیبات مستبده‌سی ، نیجه اهمالات و تذلیلات متنوعه‌سی ایچنده آزچوق یتیشن .. حتی بعضیلری رسمی بحث وطالعلرینك بودرجه قارالغنه، صاچ و صاقاللرینك نصف عصری خبر ویرن آقلغنه هیچ‌ده آلدیریش ایتمه‌یه‌رك ، بوکون دارالفنون تحصیلی تعقیب و اکمال ایچون الك کنج بر عطش عرفانله دیدینن أمکدار، وحالاده فعال متخصص معلملرك قدمادن اولمق، ویامتقاعدبولونمق‌دولایسیله،وظیفه‌لرینه‌ختام‌ویریلیرسه؛[*]

---

[١]مع التأسف أخیراً ایکی بیکباشی معلم تقاعد ایدیله‌رك وظیفه‌دن چکدیریلدی .

عجبا مسلکمز ایچون ، ولوکه بر طوتام اوت قیلندن اولسون ، اك غائی بر وسیلهٔ تسلی و رغبت ، مسلکمز منسوبینی یتیشدیره‌جك یگانه بر واسطه وعلت‌ده کوکندن بوداغش اولمایاجقمی ؟ آحاد خانه‌سنی کچه‌مه‌ین بو اقل قلیل متقاعدینك ویاناموزدان تقاعدك اخراجیله؛ ویرلرینه یکیلرینك، هرحالده عجمیلرینك کتیریلمه‌سیله عجبا خزینهٔ ملت نه قازانیر؟ فقط ملتك دفینهٔ عرفانی کمیةً اولماسه‌ده، کیفیةً مهم بر ضیاعه اوغرایاجغندن شبهه یوقدر . اونودولمالی که، مسابقه‌امتحاننده احراز موفقیتله، وپك بویوك بر مراق و هوسله معلم اولان بر ذات بیله آنجاق اوچ دورت سنه‌ده اوقوتدیغنی اطرافلیجه قاورایابیلیر؛ وتدریس حیاتی باشلاندقجه تعلیم و تقریر طریقلك اینجه‌لکلرینی قولایلقلرینی سچه‌بیلیر . بونك ایچوندرکه هر متکامل حکومت، علمیه وتعلیم و تربیه رجال و اربابنی‌سن تقاعد حدوقیدندن استثنا ایدر .

بوکون الحمدلله بزمده شانلی وجانلی ، تماماً کنج قانلی تورکیا بویوك ملت مجلسی حکومتمز ، حکومت فاضله‌مز معلملرك هراوچ سنه‌ده بر معاشلرینه ضمیات اصولنی ، معلملکی‌ده بوسبوتون باشلی باشنه بر مسلك اولارق قبول ایتدی؛ حتی لیسه‌لرده‌کی معلملره، صوك حد، دورت بش بیك غروشك معاش اصلی‌ده تعیین ایله‌دی ؛ متصل‌ده « عرفان اوردوسی » نك اهمیت عظماسندن ، و من بعد

اصل جهادك جهل و ظلمته قارشی یوروملك اولاجقندن برصوت جهیر ایله بحث ایدر اولدی: هاذا من فضل ربنا!

حالبوكه بوكونه قادار بزم مكتبلریمزده قیرق سنه‌یی متجاوز بر زمان یوكسك بر عفت ، حرارتلی بر غیرت ایله ایفای خدمت ایدن محترم رفیقلریمز دورت بیكده كیل، ایكی بیك بش یوز غروش بر معاش اصلی‌یه بیله نائل اولایور ا. آرتیق امیدوار اولمق ایسترز كه ، من بعد بز عسكریه معلملرده عین تقدیر وترفیه بخش وتشمیل ایدیله!

ایشته آنجق عنایت ایدیلن بر مساعده و رخصت اوزرینه، شویله‌جه صمیمی ومسلكی برحسب حال نوعندن معروضات استرحام آیاتدن صوكرا، نتیجةً وخلاصة الخلاصه دیرم‌كه بزده‌كی معلملكی فیاض وپایدار بر حالده بولوندورمق ایچون چارهٔ یگانه: بزمده جهت ملكیه‌كی مكاتب عسكریه معلملكنی بر صنف مخصوص اولارق قبول ایتمه‌مز . . ثانیاً : شیمدیكی معلملریده ماضیاً مسبوق خدمتلری، و حالاً ده مشهود درجهٔ موفقیتلریله متناسباً ترفیه و اقدار ایله‌مه‌مز.. ثالثاً معلملرك بویله‌جه تلطیف وتقدیر ایدلدیكنی كوره‌رك، تعلیم وتدریسه فطرةً متمایل ، بیلكی و صاینی اعتباریله‌ده آز چوق اولغون ضابطاندن، بومسلكه انتساب ایچون مراجعت ایده‌جكلرك خفیف برامتحان ایله بالقبول، ایكی سنه قدمای معلمین رفاقتنده برسیتاژ كوردكدن صوكرا،

مکاتب عسکریه معلمینی مسلکنه ادخال قیلنمسی.. رابعاً: جمله‌سنك یوقاریده بر تفصیل معروض شرائط داخلنده یتیشدیریلمه‌سی .. خامساً : اسکی یکی بالجمله معلملری کندیلرینه عائد خدمات و وظائفده، تدریس ایتدکاری علوم وفنونده متفکر ومتتبع برحالده بولوندورمق ایچون، مکتب درس نظارتلرنجه هر اوچ آیده بر بور (تز) ایله مشغول قیلمق؛ قونفه‌رانس، مکتب تدریساتنه عائد ترجمه وتألیف وظیفه‌لریله‌ده مکلف طوتمق صورتیله الك فعال وویرکیلی بر دورهٔ فعالیته کچیرمکدر .

پك بدیهی دکیلمیدرکه یکی‌یکی اوقومایارن حتی بویکی اوقودقلرینی ذهناً وقلماً بر خطابه ویامقاله صورتنده تثبیت وتصرف ایده‌مه‌ین معلم، بودرلك معلملری آراسنده بر حیز صاحبی اولاماز . شو قادارکه بو طرز پرورش ایچون مادةً مقتضی معیشتجه برسعهٔ حال، هرتورلواندیشهٔ حال و آتیدن فراغت بال، شرف وحیثیت ایله‌ده بین الامثال دون تلقی ایدیله‌میه‌جك رسمی بر قیمت و اعتبار بخش ایدیلمك قطعیاً لازمدر، وان شاء الله الرحمن عادتا بیوك براحسان قیلنلدن ویریلن بر مساعده و امکان اوزه‌رینه، آنجق صمیمی ودرونی بر فریاد وفغان صورتنده مقام عالیکزه عرض ورفعه جسبان کورولن شو ناچیز مطالعه و بیان عین قوت واهمیتله داها یوکسك مقاماته ایصال و اتیان ایدیله‌رك، برنتیجهٔ حسنه‌یه اقتران ایدر . یاردیم تا کریدن !

٢٥ = مارت = ٣٩ — قله‌لی —

خطا وصواب جدولی

صحیفه	سطر	یاکلیش	دوغرو
٤	١١	أدریرنه	أدیرنه
٤	١٣	أردوهان	اردهان
٥	٩	مملك	مسلك
٥	١٨	چوق	چونکه
٧	١٦	ایسته‌دمسه‌ده	ایسته‌دمسه
٨	١		برنجی قسم
٩	٨	تووررلو	تورلو
٢١	١	أوکرنمش	اوکرنمش
٢٢	١٤	ایچنده	ایچنده بوغان
٢٢	٢٠	وظن	وطن
٢٣	٢٠	عزقلرینی	عزملرینی
٢٤	٢٢	واوکن	وارکن؛
٣٥	١٢	تضاد	متضاد

احتمال بونلره مقیس داها بعض مرتب خطالری وارسه‌ده ، سیاق وسباق افاده ایله قولایجه آکلاشیلا بیله‌جکندن، ارائه‌سندن صرف نظر اولونمشدر.

محررك مطبوع أثرلری

۱ تأملاتم: طلبه‌لك حیاتنده؛ اعدادیه، حربیه صیرالرنده قارالانوب اوزمان غزته‌لرله نشر ایدلمش أدبی، دینی، اخلاقی، عسکری مقاله‌لردن متشکل بر اثردر. نسخه‌سی توکنمشدر. ۳۱۴

۲ مسلمان: انقلاب عقبنده انجاق تورکی دینی استقلاله صاحب قیلمق ایچون، عربی وفارسی ترکیبسز یازیلمش؛ و «حقیقی بر مسلمان دائماً مکمل بر انساندر.» دعواسنی فلسفةً، علماً اصولی بر طرزده اثبات ایدر یکرمی ایکی فورمه‌دن عبارت بویوك بر علم حالدر. عسکری اعدادیه‌لری برنجی سنه‌سنه قبول ایدیلمشدی. موجودی قالمامشدر. ۳۲۴

۳ وجدان: (تورکستان) فلاکتزدگانی نامنه (قیریم طلبه جمعیتی) طرفندن مرحوم شیخ الاسلام موسی کاظم افندی ریاستی آلتنده شهزاده باشنده شرق تیاتروسنده‌کی بر مسامره‌ده مصطفی عاصم، یوسف آقچورا، شهبندر زاده مرحوم حلمی، ساطع بکلری متعاقب مداملك و بنده‌کی بر قونفرانسك مذکور جمعیت طرفندن مع التأسف پك قباطاسلاق نوط ایدیلمرك امثالیله برلکده بر رساله داخلنده طبعندن عبارتدر. ۳۲۷

۴ تدریساته دائر: عسکری رشدیه و اعدادیه صنفلری ایله آلمان قاده مکتبلری تدریسات قیمتنه دائر مقایسه‌لی مطالعاتی؛ بالخاصه دیگز، آنا دیلز تدریساتنه عائد الطرافلی ملاحظاتی، عسکری مکتبلری معلملری ایچون پك محق بعض تمنیاتی حاویدر. ۳۲۹

۵ بروسه‌لی طاهر بك: بوك بویوك کتابمزك مفصل، بی امثال ترجمهٔ حالی؛ شخصیت عرفانیه و وطنیه‌سنی اصولی بر طرزده تصویر و تبین ایدر. بویوك اون ایکی فورملق بر اثردر. ۳۳۲